

GJENREIST

EN MULIGHETSSTUDIE FOR GJENREISINGSHUS

Solvår Wågø, SINTEF Byggforsk

Anne Gunnarshaug Lien, SINTEF Byggforsk

Prosjektets målsetting

Å vise hvordan det å ta vare på gjenreisingsarkitekturen kan kombineres med å oppgradere til dagens komfortkrav og dagens nivå for energieffektivitet og universell utforming.

Samarbeidspartnere

VARANGER MUSEUM IKS
Vardø · Sør-Varanger · Vadsø

FORTIDSMINNEFORENINGEN
Europas eldste aktive forening for kulturvern

TROMS fylkeskommune
ROMSSA fylkkasuohkan

FINNMARK FYLKESKOMMUNE
FINNMÁRKKU FYLKKAGIELDA

Tre tema

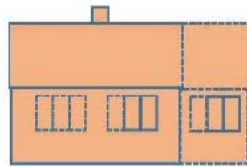
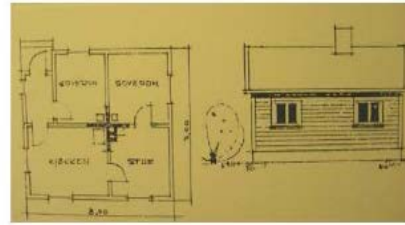
1. Bevare gjenreisingsarkitekturen
2. Forbedre brukskvaliteten
3. Redusere energibruken

Valg av eksempelhus

Eneboliger

- 1 etasje, m/u kjeller, 3-4-5 rom, inngang på lang- eller kortsiden
  - Nasjonalhjelp-bårstue
  - Type "Klemet" (inngang på hjørnet)
  - 203-3, 101-4, 102-3..
  - Premiehus D60

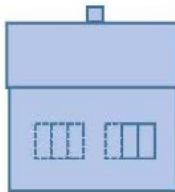

- 1 ½ etasje, m/ u kjeller Påbygd eller innebygd v/ på hjørnet, på langsiden eller kortsiden
  - 202, 216+
  - Nasjonalhjelpens bårstue H14, forandring type B

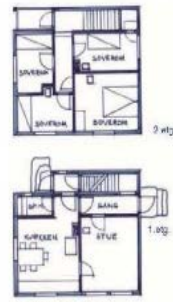
Indekonstruksjon type H14 (premiehus)
Foto: Ingvald Hagen

Distriktkontor D1 type H11.
Foto: Ingvald Hagen

- 2 etasjer m/ u kjeller

Arkitektkonkurranse 1945 (premiehus)
type 78. Foto: Ingvald Hagen

Distriktkontor D1 type H15.
Foto: Ingvald Hagen

- 2 ½ etasje m/ u kjeller

- 2 ½ etasje i mur
(8x12,5 m utv mål)

- Tomannsboliger

-horisontaldelt

-vertikaldelt

- Fire-mannsboliger i mur m trappehus midt i huset

De to eksempelhusene

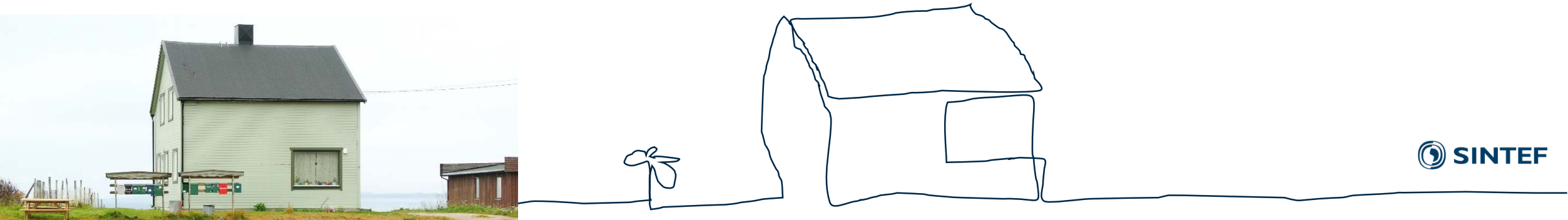
- Ett i maskinlaft
- Ett i bindingsverk
- Mange felles utfordringer med tanke på en oppgradering
- Begge husene ligger i kjerneområdet for gjenreisinga og skal være husholdningens primærbolig

Problemstillinger

- Energi og miljø, levetidsbetraktninger.
- Arkitektonisk uttrykk ved en total utvendig etterisolering; hva betyr ekstra cm for uttrykket? Hva betyr det for energiberegningene? - og komforten?
- Brukskvaliteter i livsløpet og for en husholdning som vekselvis er stor og liten
- Nytt tilbygg som erstatter det gamle; større? Påbygg annet sted i tillegg? Behov for bad og et soverom på inngangsplanet for å kunne innfri behov for tilgjengelighet i livsløpet
- Tilbakeføring, utvikling, arkitektonisk uttrykk

Tilpassing og samspill, kontrast vs kopi

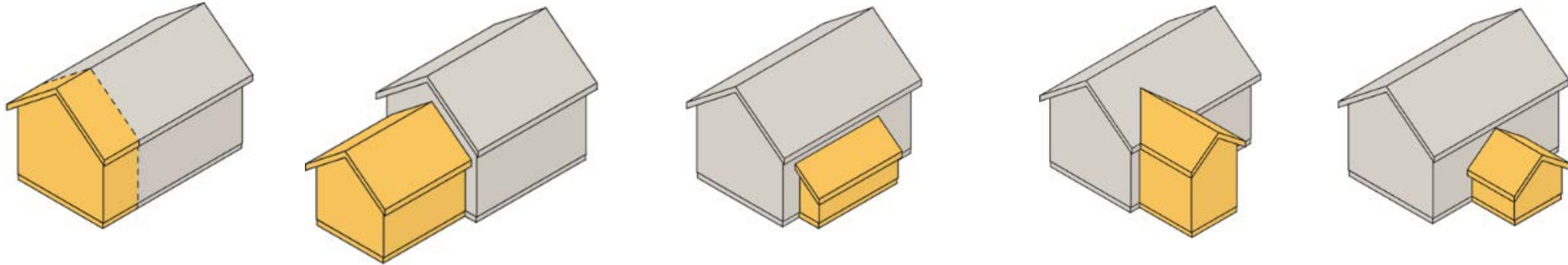

Over og til venstre: Tilbygg på to sider i husets lengderetning. Byhus i tre i Stavanger. Arkitekt: Rever og Drage as. Foto: Tom Auger. Kilde: Rapporten "Revitaliserende oppgradering av boliger. En eksempelsamling". SINTEF Byggforsk.

Bilde til høyre: Tilbygg med mellombygg til et tradisjonelt sveitserhus. Arkitekt: HLM Arkitektur as. Foto: Jan M. Lillebø. Kilde: Byggforskserien 700.603. Utvidelse og ombygging av småhus

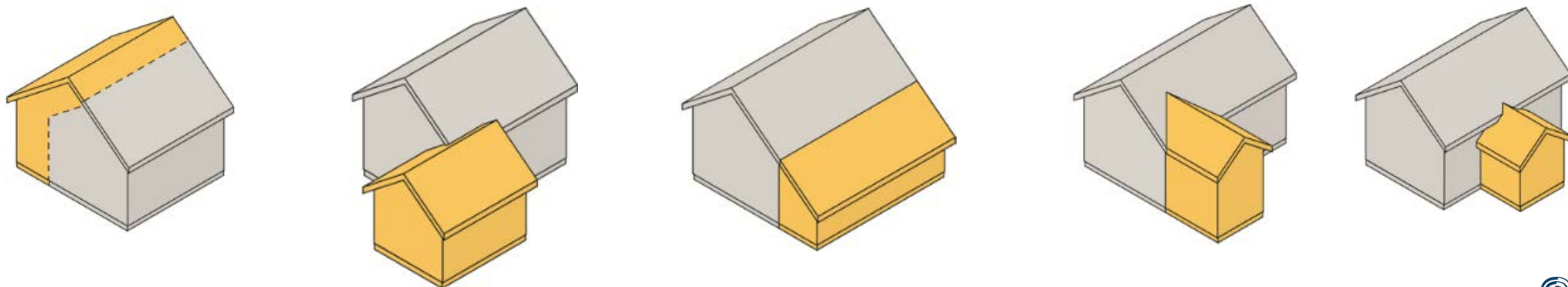
Arkitekt: Landsbyarkitektene. Kilde: [Landsbyarkitektene.no/prosjekter-tilbygg](https://landsbyarkitektene.no/prosjekter-tilbygg)

Gode løsninger er med på å opprettholde husets hovedform.

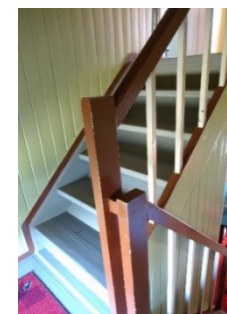
"God løsning". Kilde: Byggforskserien 700.603. Utvidelse og ombygging av småhus

Løsningene blir uheldige når huset mister sine proporsjoner (og er teknisk problematiske...).

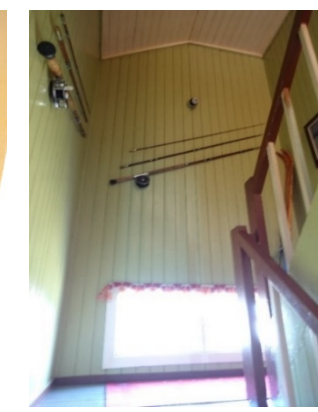

Huset i Børselv

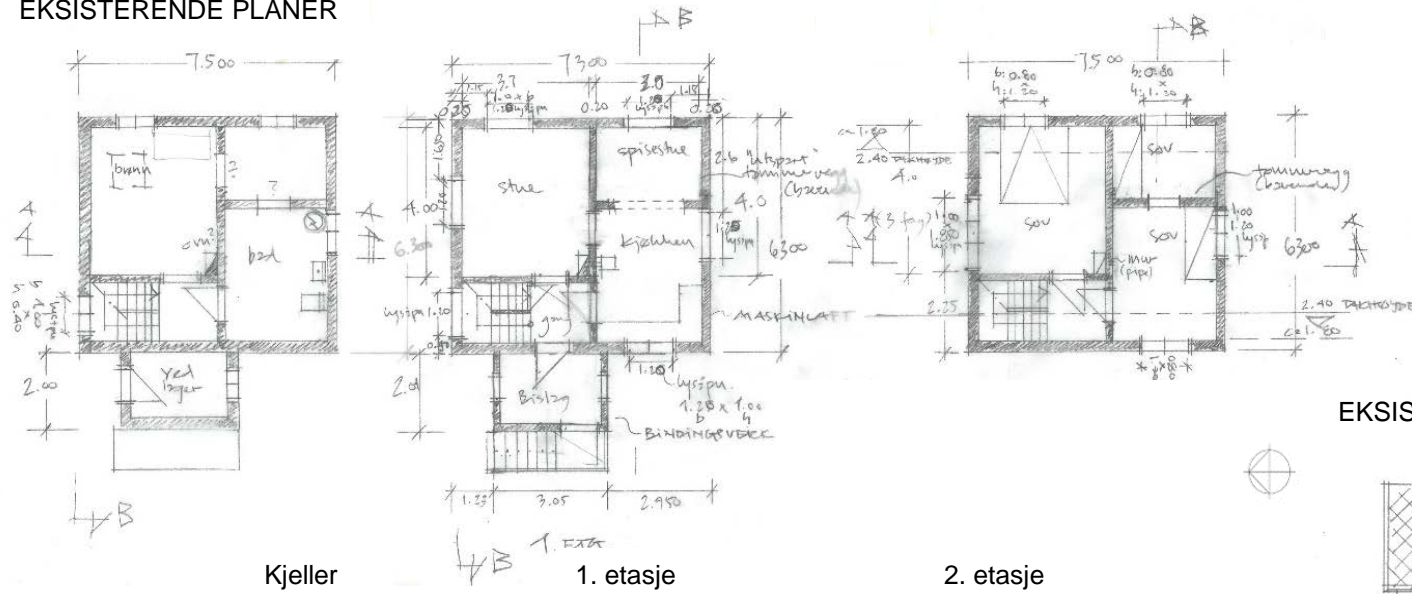
I 2. etasje er det geyfus-panel og malte tregulv i alle rom. Fargesettingen er tidstypisk og godt bevart også her. Trapp til 2.etg og hovedsoverom samt 2 mindre soverom. Se knekk i taket; kaldloft over.

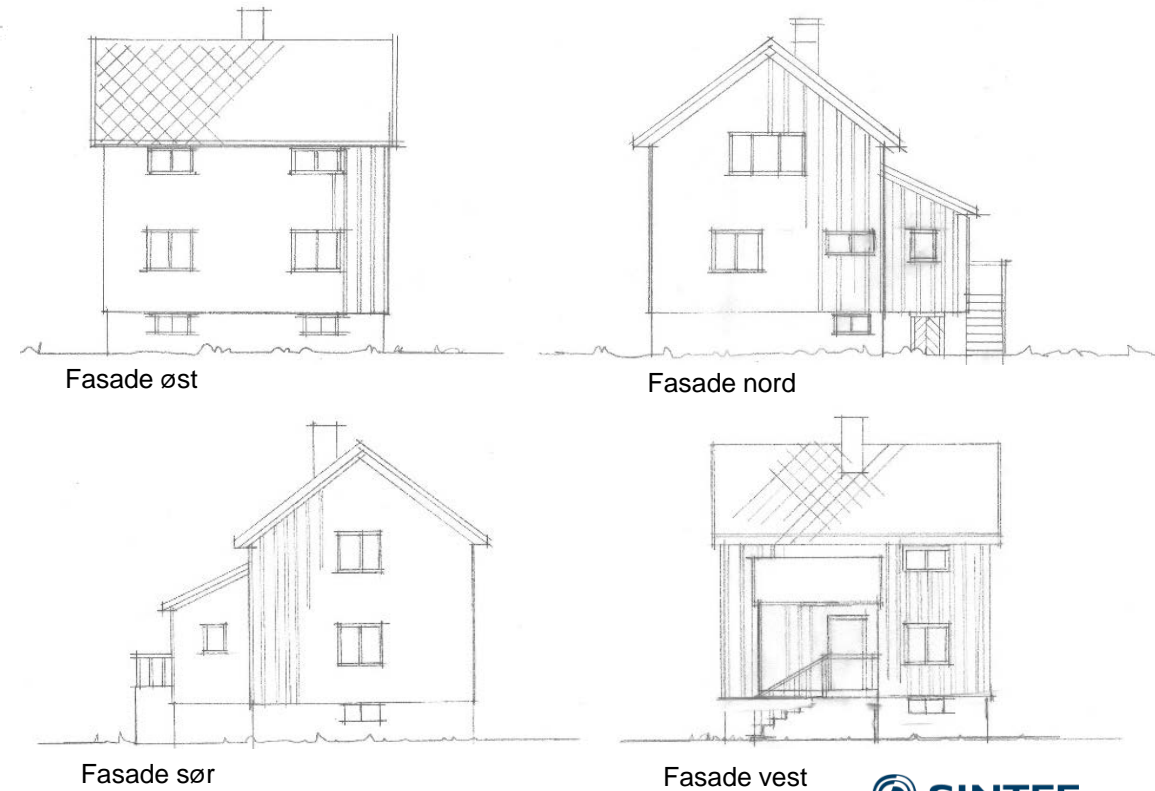
Gang sett fra kjøkken med trapp opp til loft og trapp ned til kjeller med lagerplass for diverse kjøkkenutstyr.

Fra spisestua, kjøkken, stue og vegg mellom kjøkken og spisestue i 1. etasje.

EKSISTERENDE PLANER

EKSISTERENDE FASADER

EKSISTERENDE SNITT

Husholdningens behov og ønsker

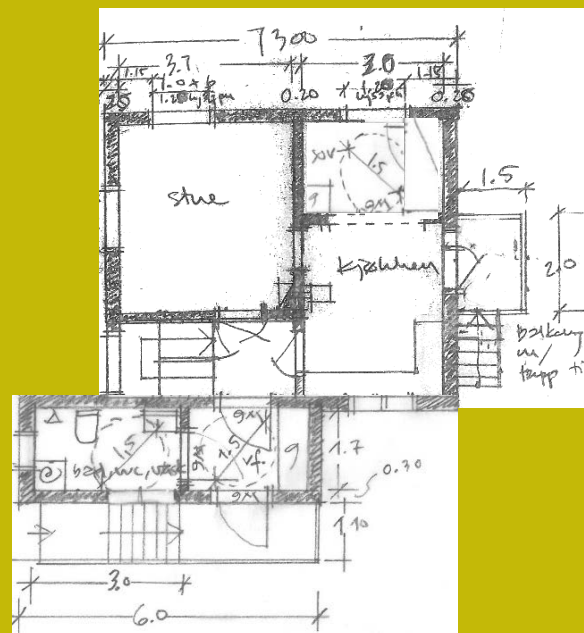
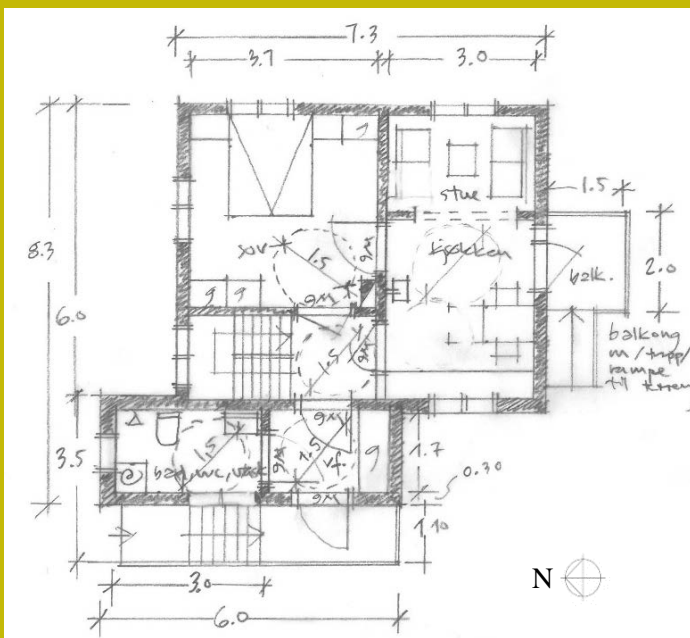

- Større entre med bad, wc og vaskerom
- Liten terrasse eller balkong utenfor kjøkkenet
- Oppgradering av kjeller
- Etterisolering vegger, tak (grunnmur -men behov for eks brønn i kjeller)
- Utbedring tak, pipe og noen nye takstein (skifer)

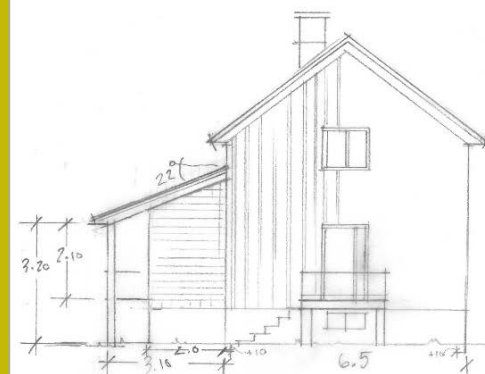

Enkelt tilbygg med alle boligfunksjoner i 1 etg. Omdisponering av rom til soverom for livsløpet

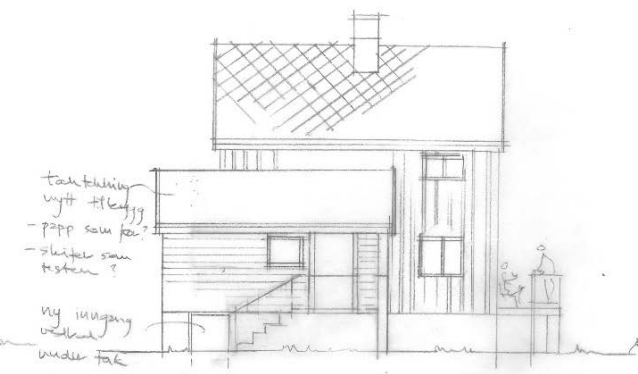
NY PLAN MED NY ENTRE, NYTT BAD OG VASKEROM I NYTT TILBYGG.
NY BALKONG UT FRA KJØKKEN.
STUE ELLER KAMMERS/ SPISESTUE KAN OMDISPONERES TIL SOVEROM VED BEHOV

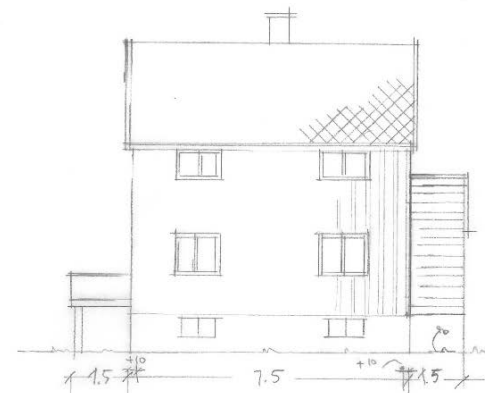
Plan 1. etasje, omdisponering av stue eller kammer/ spisestue til soverom

Fasade sør

Fasade vest

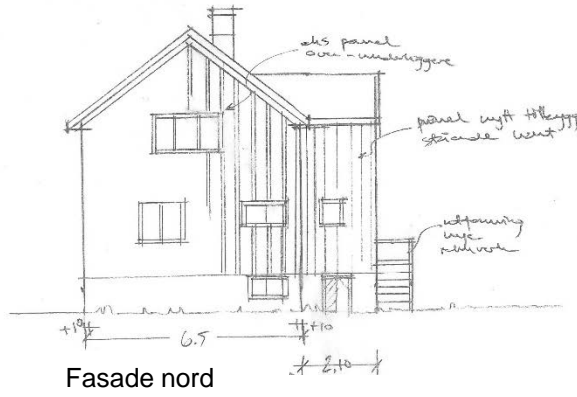
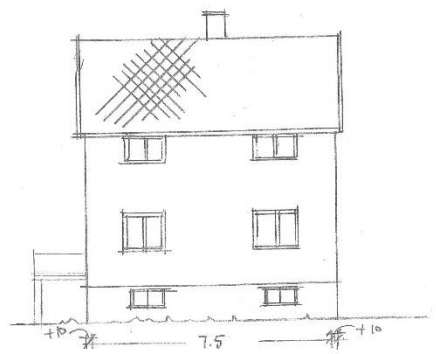
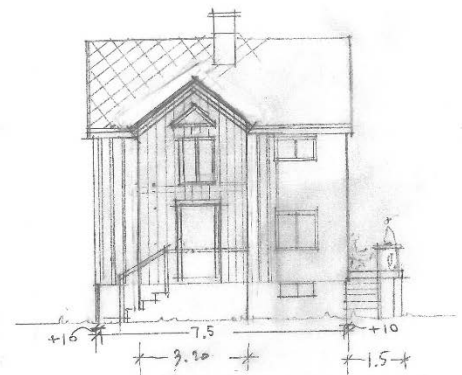
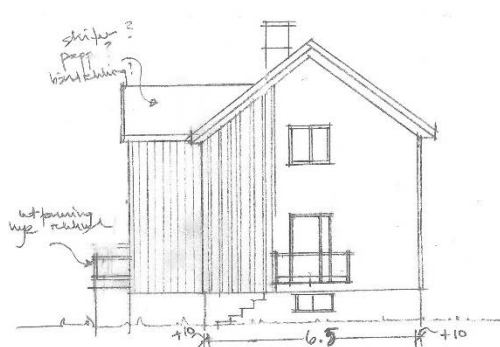
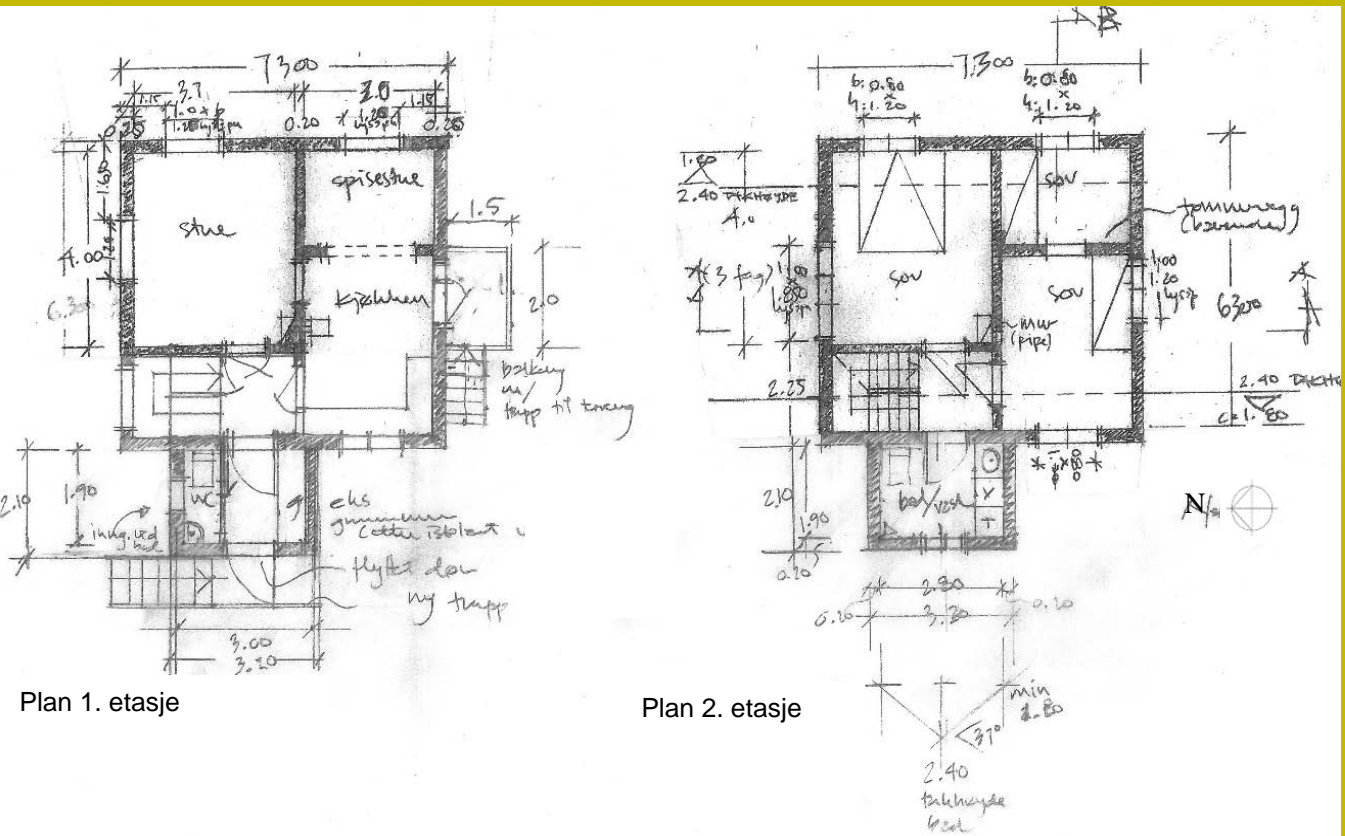

Fasade øst

Fasade nord

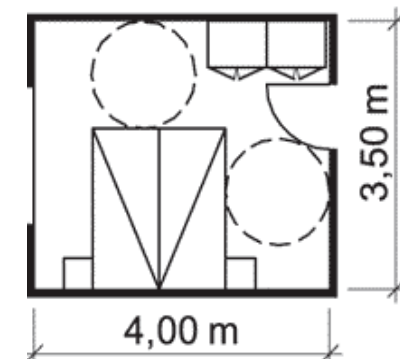
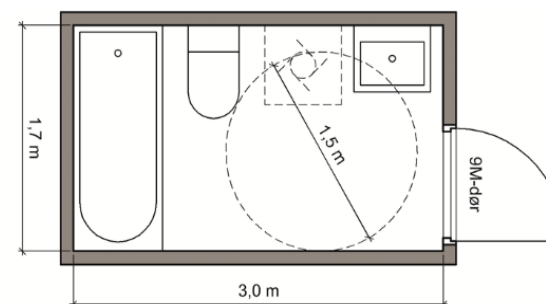
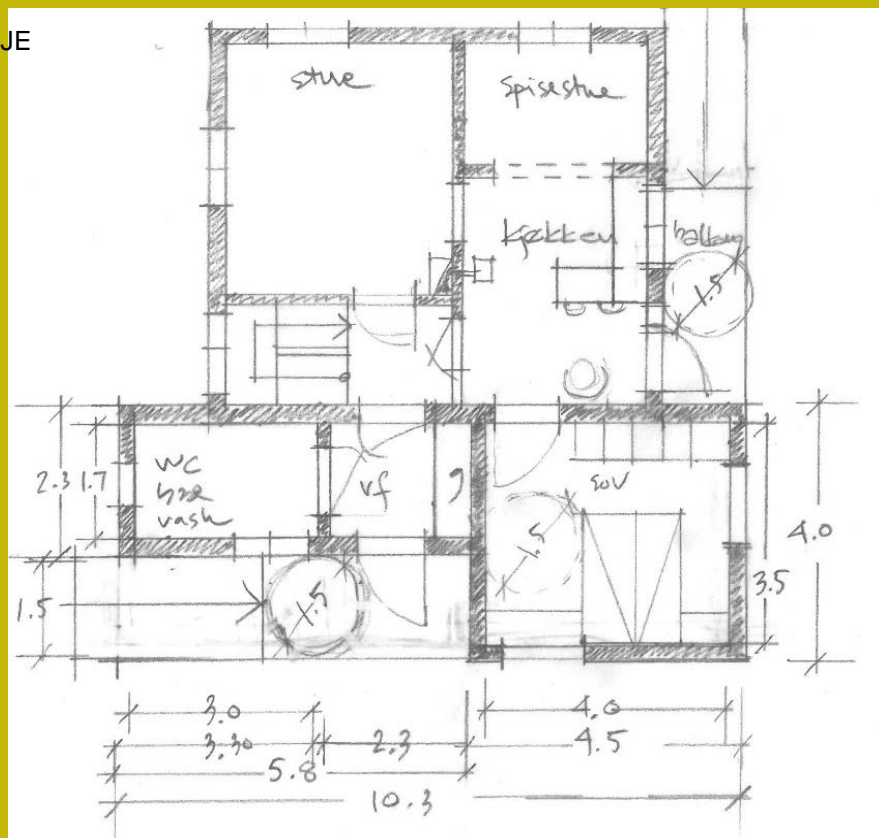
Ark-løsning i 2 etg. WC i 1. etg, bad og vaskerom i 2. etg. Bad ved soverom; generell brukskvalitet

Større tilbygg med tilgjengelig bad, entre og soverom på inngangsplanet

PLAN 1 ETASJE

Møbleringsforslag tilgjengelig bad og vaskerom samt soverom.
Illustrasjoner fra Byggforskeren blad nr: 361.216 og 361.121

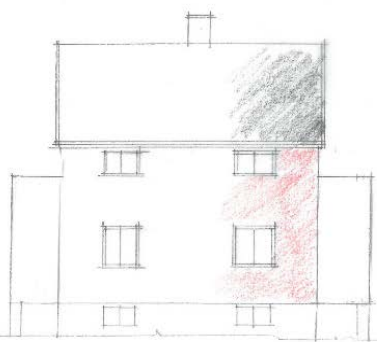
NYE FASADER, STØRRE TILBYGG MED PULTTAK OG KNAPP DETALJERING

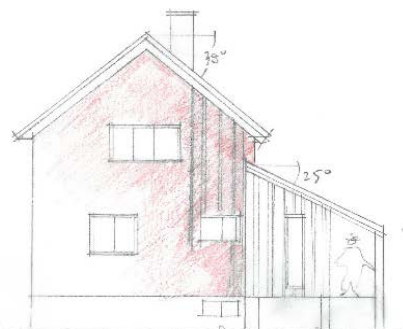
Fasade sør

Fasade vest

Fasade øst

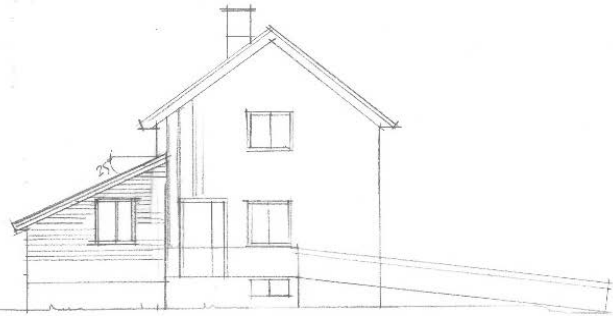

Fasade nord

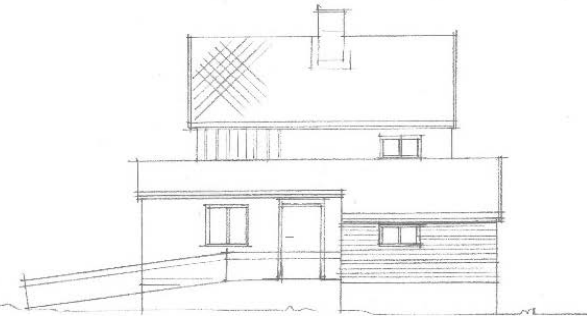

Arkitekt Ruth Kristin Fiskum, Trondheim, sitt hus med nytt tilbygg. Det er valgt stående kledning. Innfelt bilde er fra et annet hus, men begge viser at ulike panelbredder gir liv og rytme til fasaden.

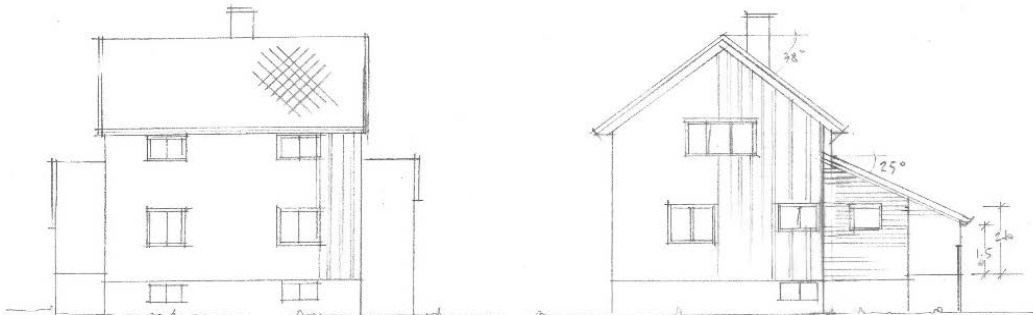
SAMME LØSNING MEN MED STØRRE TAKUTSTIKK OG LIGGENDE PANEL

Fasade sør

Fasade vest

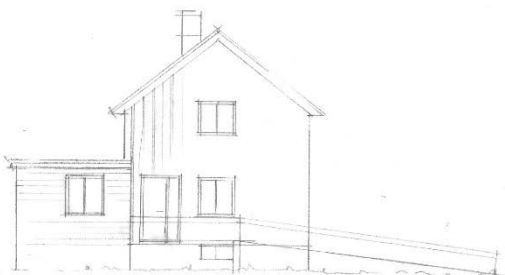

Fasade øst

Et mer tradisjonelt tilbygg på samme hustype og i samme gate.

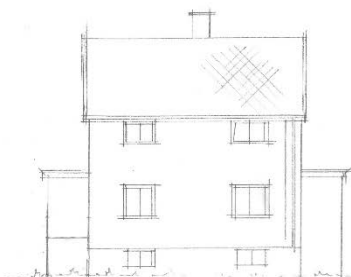
MED FLATT TAK OG LIGGENDE PANEL

Fasade sør

Fasade vest

Fasade øst

Fasade nord

Utvendig kledning i malmfuru, liggende kledning. Malmfuru alene er ikke en kvalitet som egner seg til ubehandlet utvendig. En måte å få en mer homogen fargeutvikling, er å behandle kledning med jernvitrol.

Huset i Gamvik

Huset i Gamvik; Strandveien 101, ligger på venstre side når man kommer inn til Gamvik sentrum. Det har vidt utsyn over havet fra østfasaden (til venstre) og mot fyret fra inngangsparti i nord. Når man kommer langs veien fra sør er det gavlfasaden mot sør man møter (bilde til høyre).

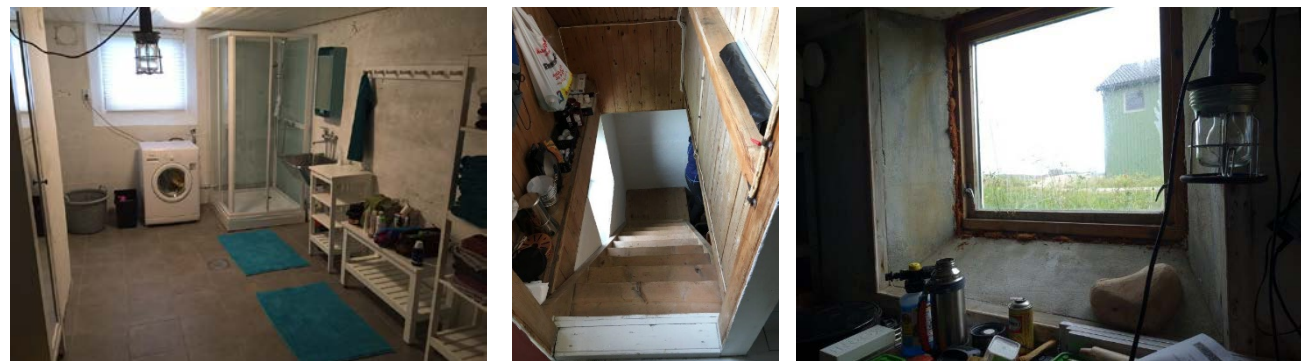
Husets adkomst er via en utvendig svalgang som leder inn til et lite vindfang før man kommer inn i en gang. Fra gangen kan man gå inn på kjøkkenet, inn til stuen, opp til loftet eller ned til kjelleren. Foto nederst til høyre er tatt fra kjøkkenet mot gang.

Øverst: kjøkkenet og fra kjøkkenet sett mot spisestue (2). Nederst: Spisestue med utsikt til havet i NØ (3), og stue mot hagen på baksiden i SV. Foto: Jan Erik Raanes (bilde 2 og 3).

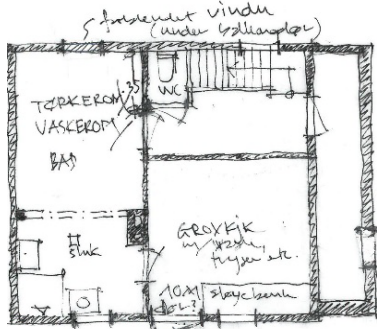

Kjelleren har også en praktisk utvendig adkomst til grovkjeller med blant annet mulighet for sløyting, foredling og frysing av fisk samt vaskerom og dusj. Her planlegges det også badstue. Under trappa finnes det også et lite toalett med håndvask.

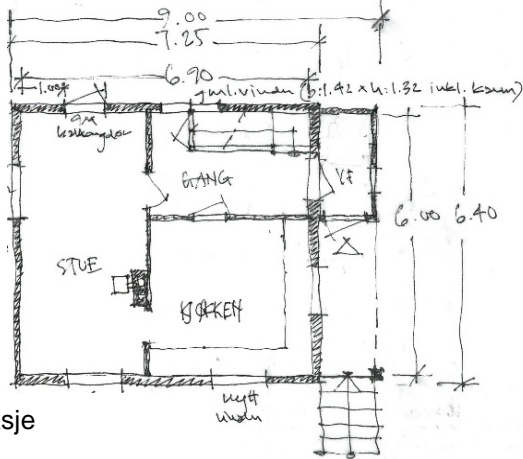

Fra gangen i første etasje kan man gå opp trappen til loftet med de fire soverommene. Her er en luke opp til kryploftet slik at man kan få inspisert isolasjon og pipe. Det finnes også ett vindu i hver gavl for utvendig inspeksjon.

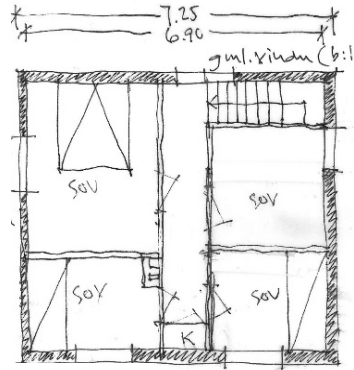
EKSISTERENDE PLANER

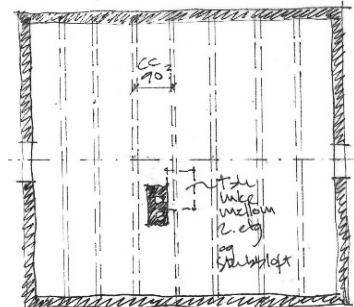
Kjeller

1. etasje

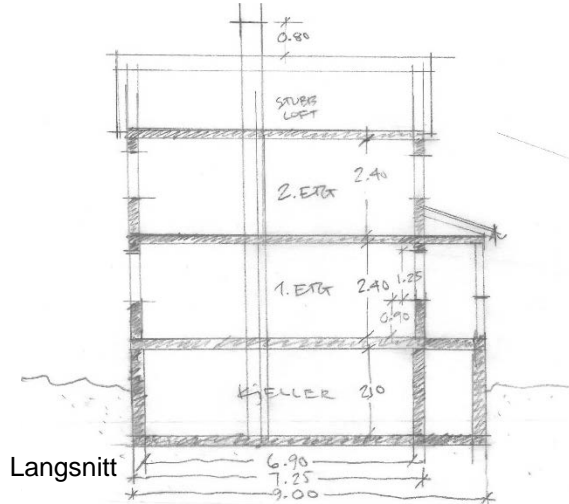

2. etasje

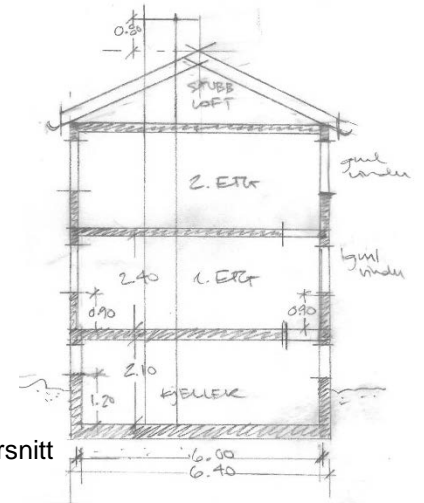

Stubbloft

EKSISTERENDE SNITT

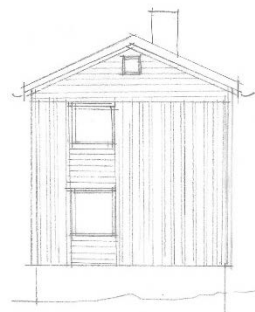

Langsnitt

Tverrsnitt

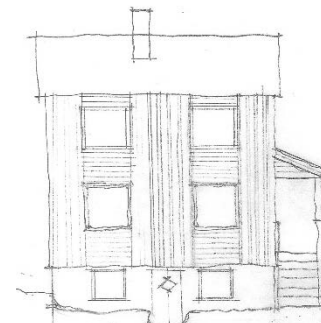
EKSISTERENDE FASADER

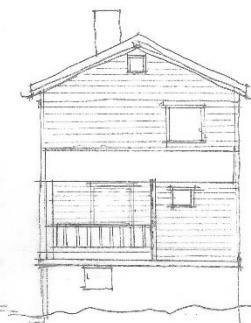
Fasade SØ

Fasade SV

Fasade NØ

Fasade NV

Husholdningens behov og ønsker

- Større entre
- Bad og wc på hovedplanet
- Liten terrasse over ny entre (utgang fra soverom i andre etasje)
- Oppgradering av kjeller, badstue, grovkjeller, wc
- Tak over utvendig kjellerinngang
- Etterisolering vegger, tak, grunnmur (kjeller ganske tørr)
- Vurdere etterisolering av varmekabler mot grunnen
- Beholde papp på taket
- Pipe ok, men skifte pipehatt og takrenner

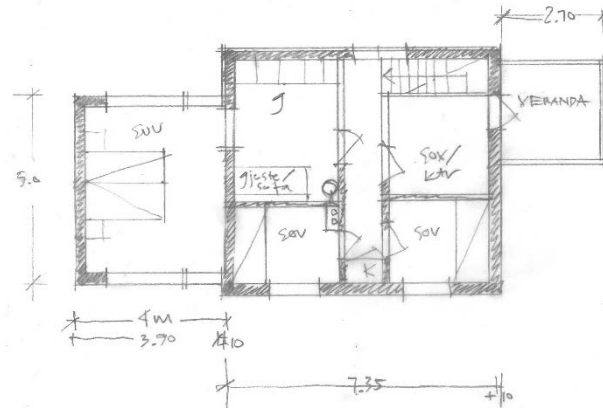

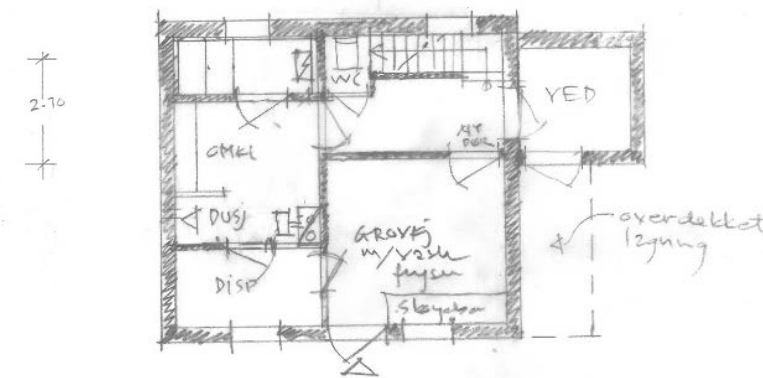
Tilbygg på tre sider

Plan 1. etasje med vist hvordan stue kan omdisponeres til soverom ved behov

Plan loft

Plan kjeller

Fasader med tilbygg mot SV i to etasjer. Nytt soverom over stue. Urainær takhøyde (2.40m) i begge etasjer.

Tilbygg i begge lengderetninger

PLANER

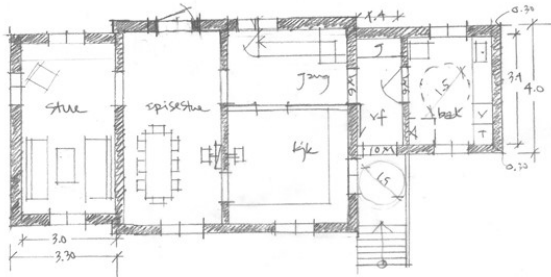
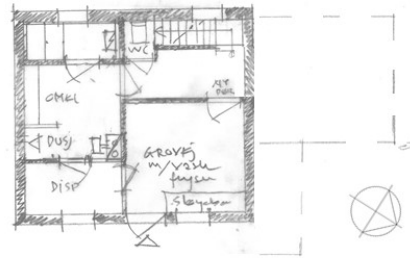
1.etasje

2.etasje

Kjeller

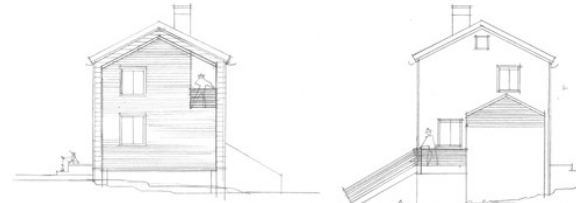

FASADER

Med saltak over ny entre og bad

Fasade øst

Fasade sør

Fasade nord

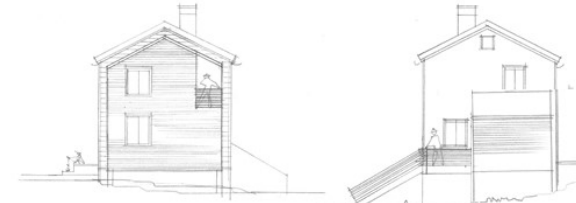

Fasade vest

Med pult-tak over ny entre og bad

Fasade øst

Fasade sør

Fasade nord

Fasade vest

Tilbygg i begge lengderetninger, ulike løsninger tilbygg takform etc

FASADER

Ny entre og bad med terrasse over hele tilbygget.

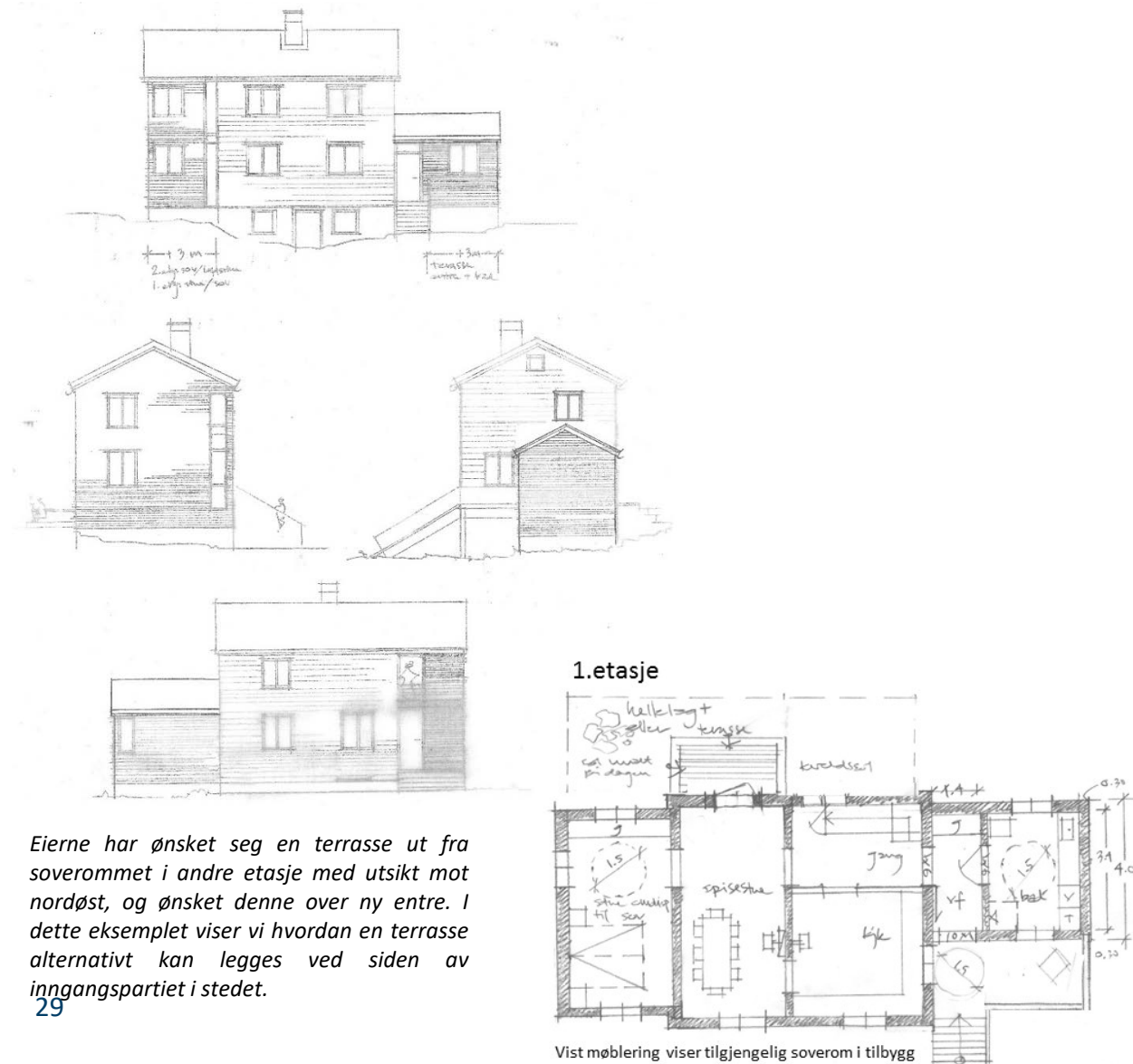
Ny entre og bad med terrasse over entreen (mellombygg mellom nytt bad og eksisterende bolig)

Liggende kledning; spileverk gir et transparent uttrykk, og kan benyttes både som kledning og rekkverk, eller som vi foreslår her; at kledningen går over til å bli rekkverk. Dette gir et mer enhetlig og rent uttrykk.

Tilbygg i begge lengderetninger, ulike løsninger tilbygg takform etc

FASADER

Eierne har ønsket seg en terrasse ut fra soverommet i andre etasje med utsikt mot nordøst, og ønsket denne over ny entre. I dette eksemplet viser vi hvordan en terrasse alternativt kan legges ved siden av inngangspartiet i stedet.

29

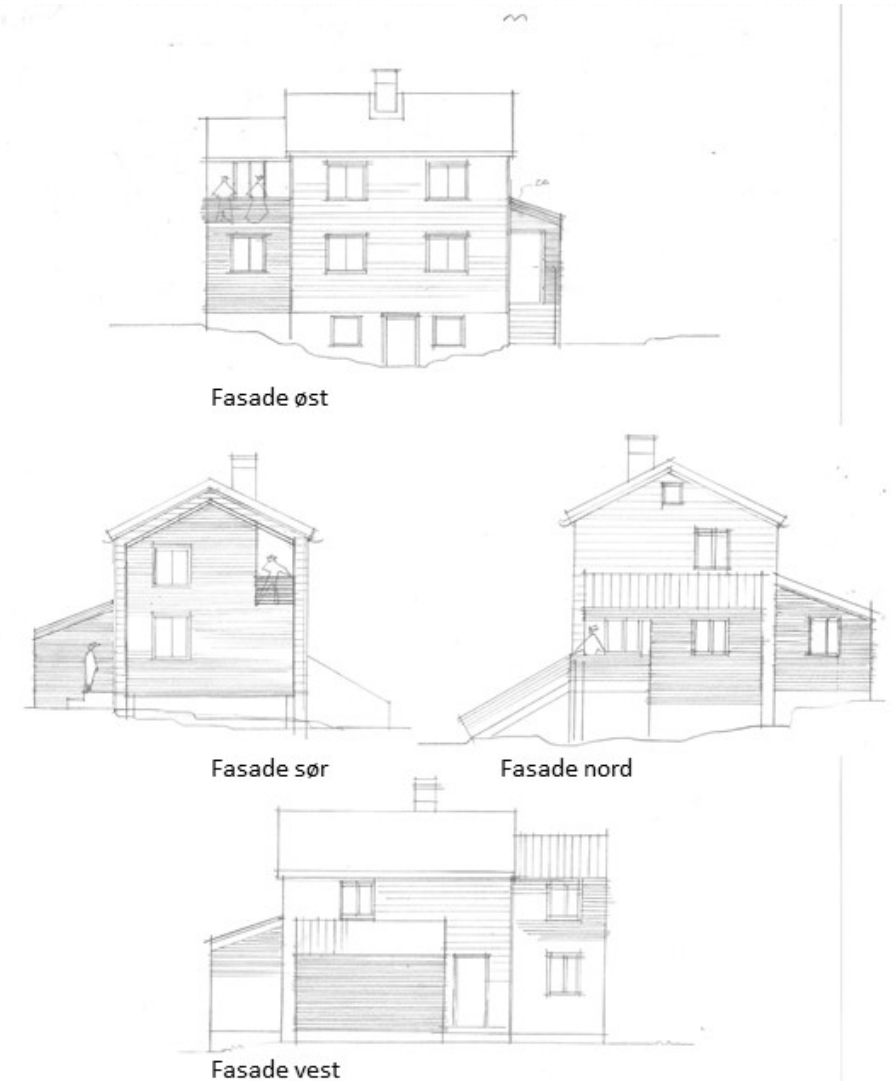
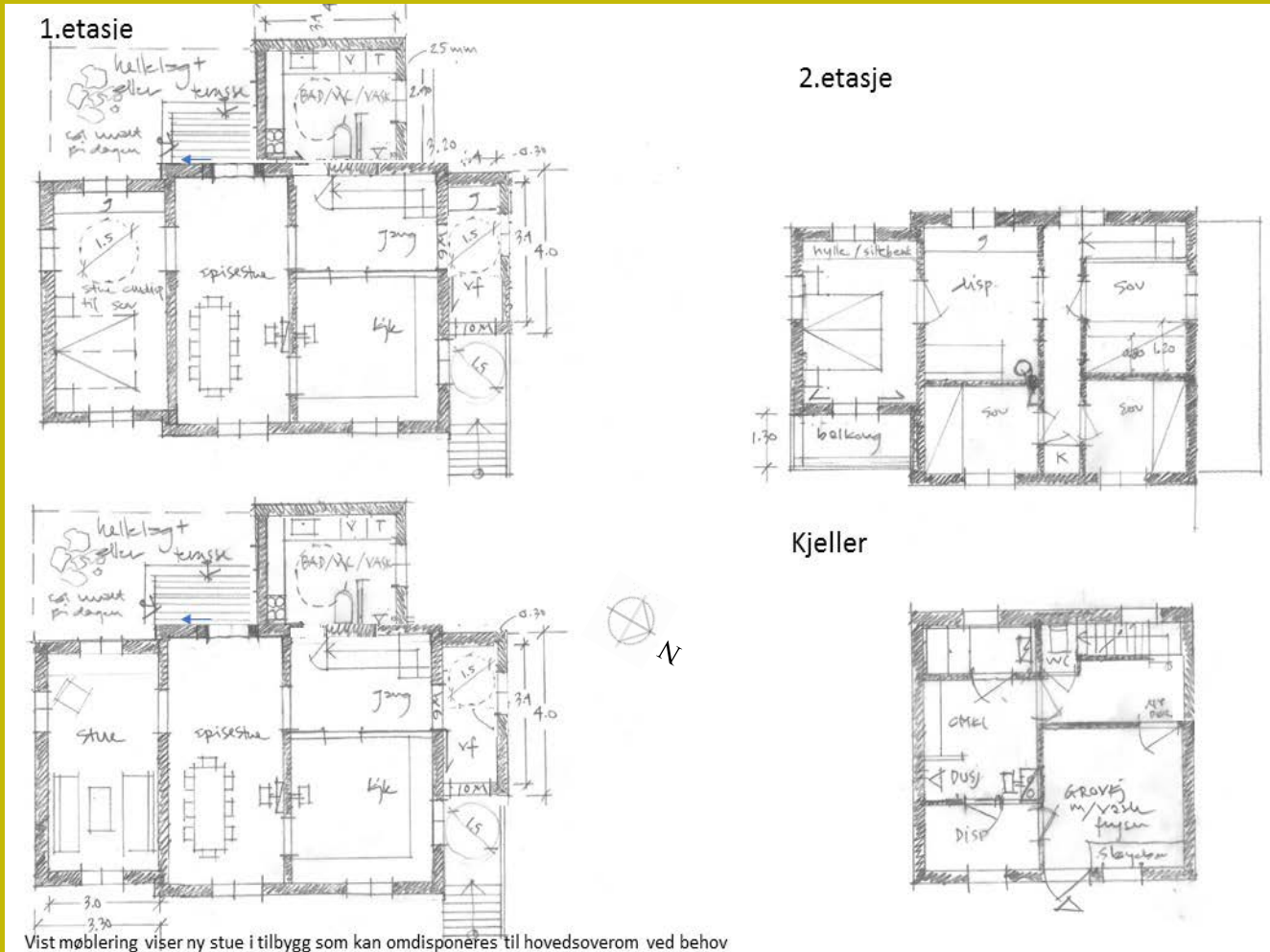

Kledning i liggende malmfuru. Knapp detaljering.

Tilbygg i den ene lengderetningen og på baksiden

Bislag/svalgang (entre) oppgradert og tilgjengelig, men med samme uttrykk som eksisterende (kopi)

PLANER

Tilpassing og samspill?

Tilpassing og samspill?

Kanskje er det plass til både det selvgrodde, som kan være sjarmerende - og det som er planlagt av arkitekter..

INNHOOLD

FORORD	5
SAMMENDRAG / SUMMARY	6
1. INNLEDNING	8
2. GJENREISINGEN ETTER 2. VERDENSKRIG	8
Boligdirektoratet, distriktsarkitektene og en annerledes bank	9
3. OPPGRADERING OG VALG AV EKSEMPELHUS.....	11
Kriterier og prosess for valg av eksempelhus	11
4. PROBLEMSTILLINGER Å BELYSE	14
Referansegruppa – diskusjonspartnere innen bygningsvern og bærekraftig samfunnsutvikling	14
Huseierne – viktige informanter om husets tilstand og husholdningens behov	15
Hvordan kan en mulighetsstudie for oppgradering av de to eksempelhusene svare på målsettingen i prosjektet?	15
5. HUSET I BØRSELV	17
Bakgrunn, historikk, eksisterende tilstand og målsetting for eierne	17
Boligeiernes behov og forventninger	20
Forslag til oppgradering	24
6. HUSET I GAMVIK	31
Bakgrunn, historikk, eksisterende tilstand og målsetting for eierne	31
Boligeiernes behov og forventninger	32
Forslag til oppgradering	33
7. MULIGHETSSTUDIER FOR ØKT BRUKSKVALITET	34
Bevare og videreutvikle gjenreisingsarkitekturen	34
Påbygg, tilbygg og estetisk kvalitet	34
Tilpassing, kontrast og kopi	34
8. MULIGHETSSTUDIER FOR BEDRE KOMFORT OG SPART ENERGI	34
9. BEDRE TILGJENGELIGHET - BO HJEMME SÅ LENGE SOM MULIG (HB2)	34
10. KOSTNADER KNYTTET TIL OPPGRADERING FOR BEDRE TILGJENGELIGHET (HB2)	34
11. OPPSUMMERING OG DISKUSJON	34
REFERANSER	34
ANBEFALT LITTERATUR	53

Solvår Wåge • Anne Gunnarshaug Lien •
Kristian Stenerud Scheie

SINTEF
FAG

XX

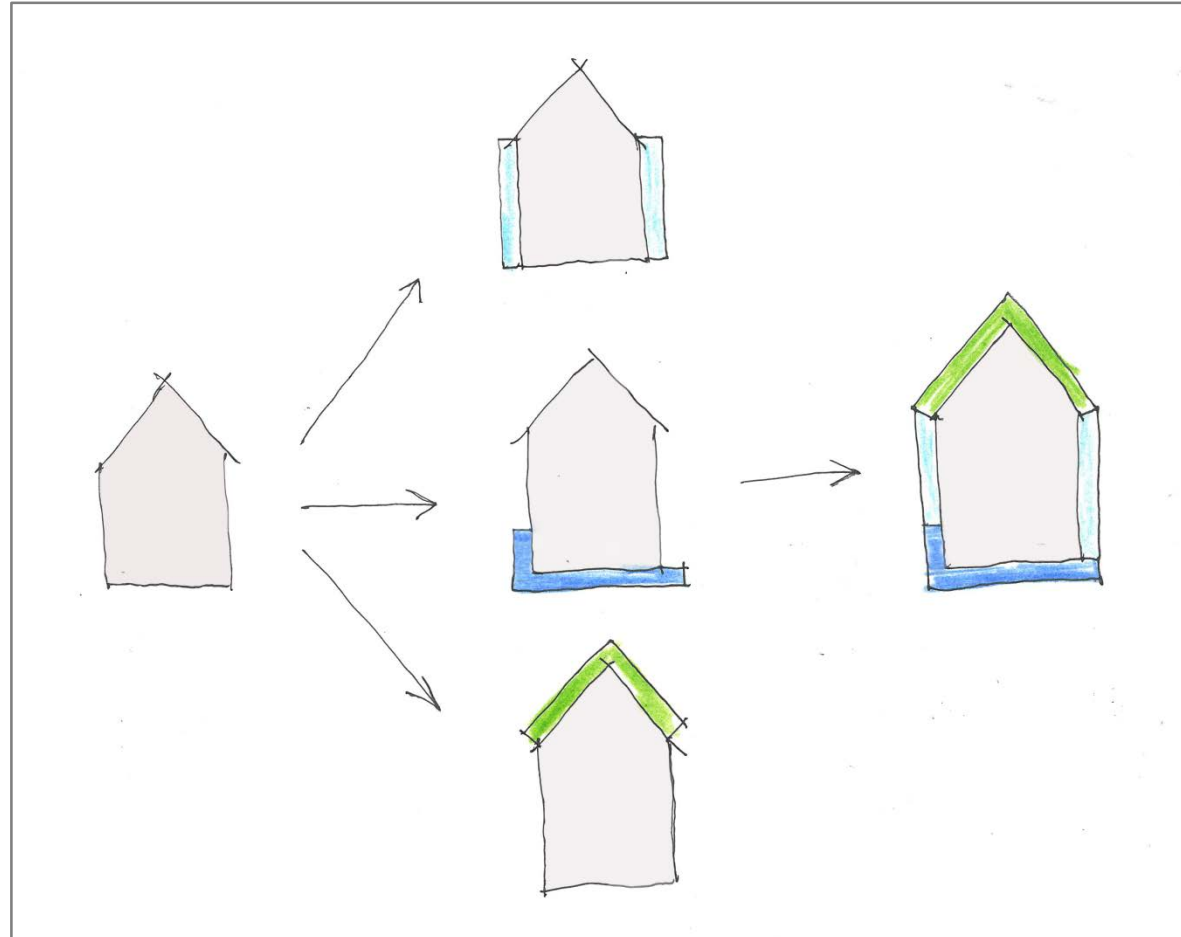
Gjenreisingshus i nord – en mulighetsstudie om oppgradering

Forside: "Hus for blæst og blues og salte multebær."
Inger H. Unstad, IGALLERI, Vadsø

Mulighetsstudie for energioppgradering

Kilde: "Energiplan - tre trinn for tre epoker" (Skeie og Lien 2014)

Ett dilemma

SINTEF Byggforsk anbefaler tett hus med dampsperre innvendig, vindsperre utvendig og balansert ventilasjon.

- men er det riktig å skifte all original kledning, både utvendig og innvendig?
- dessuten vet vi at mange ikke installerer balansert ventilasjon fordi de synes det ikke passer inn i et gammelt hus og mange synes at naturlig ventilasjon fungerer godt nok.

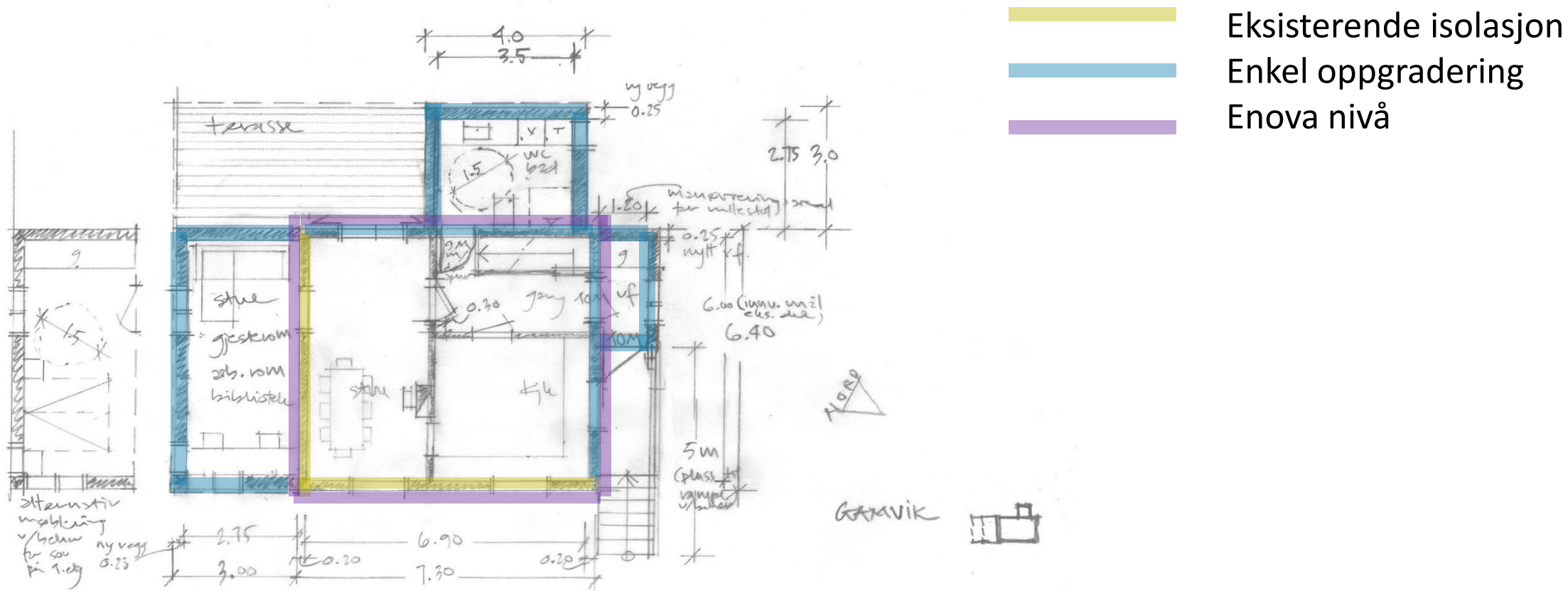
Mulighetsstudie for energioppgradering

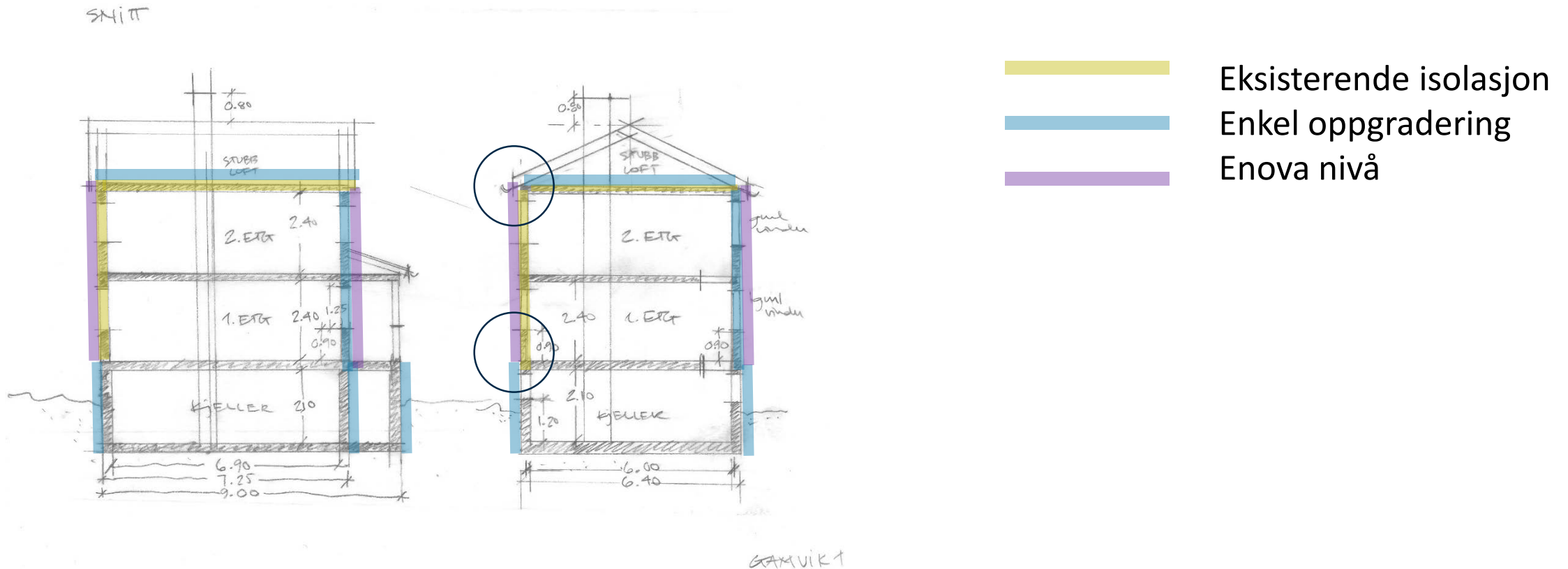
- To energinivå for oppgradering
- Beregninger av energisparing
- Detaljer for tilleggisolering på tak, vegg, kjeller
- Ventilasjon, tetthet og fukt

Etterisolering, huset i Gamvik

Etterisolering Gamvik

Etterisolering tak

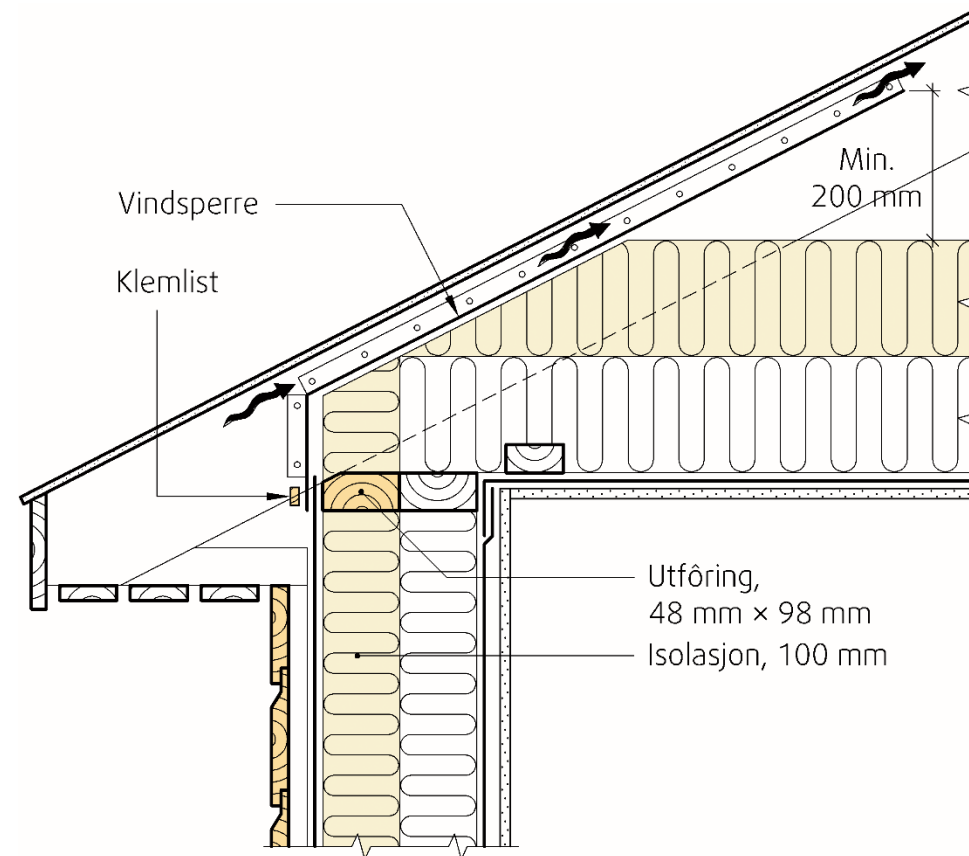

Gamvik
Kaldt loft

Etterisolering tak

Kaldt loft

Etterisolering tak

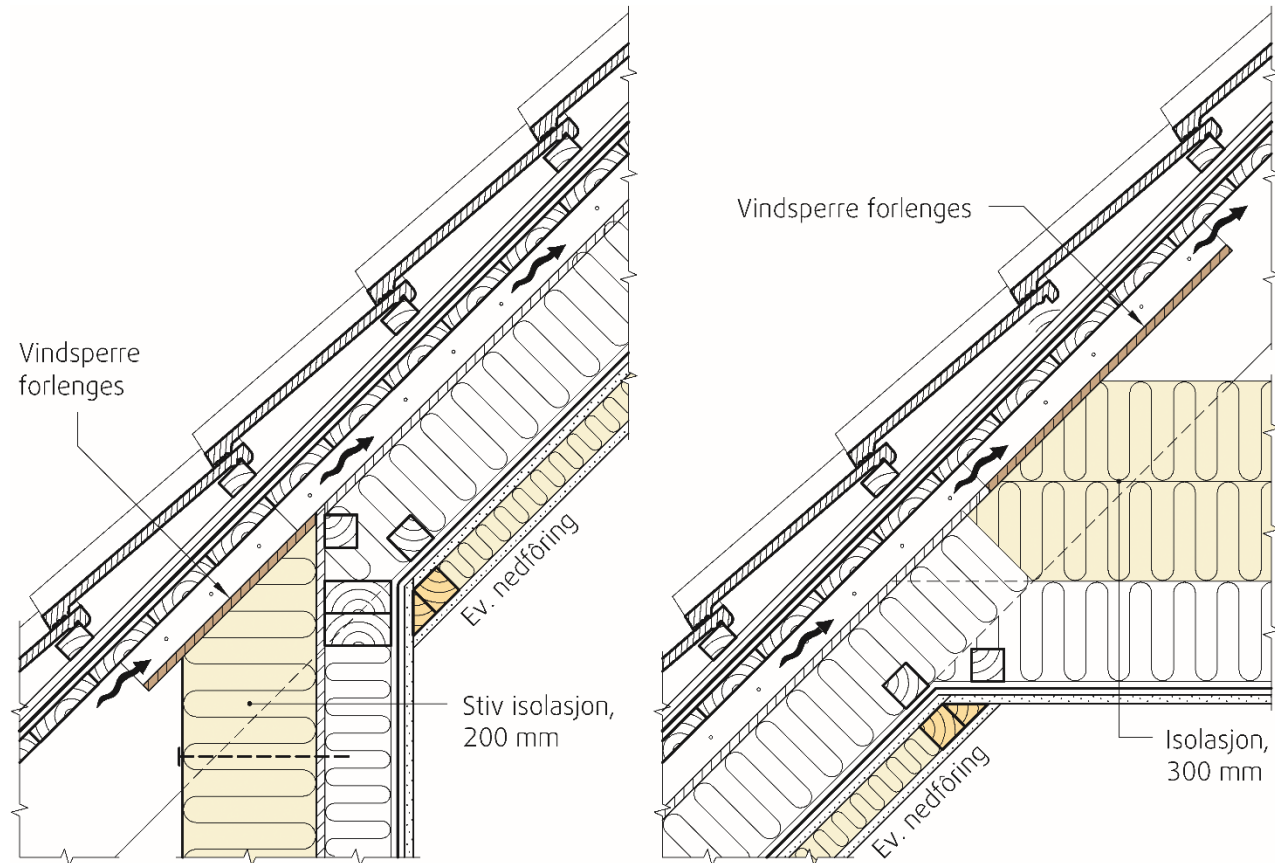

Børselv
Delvis isolert tak

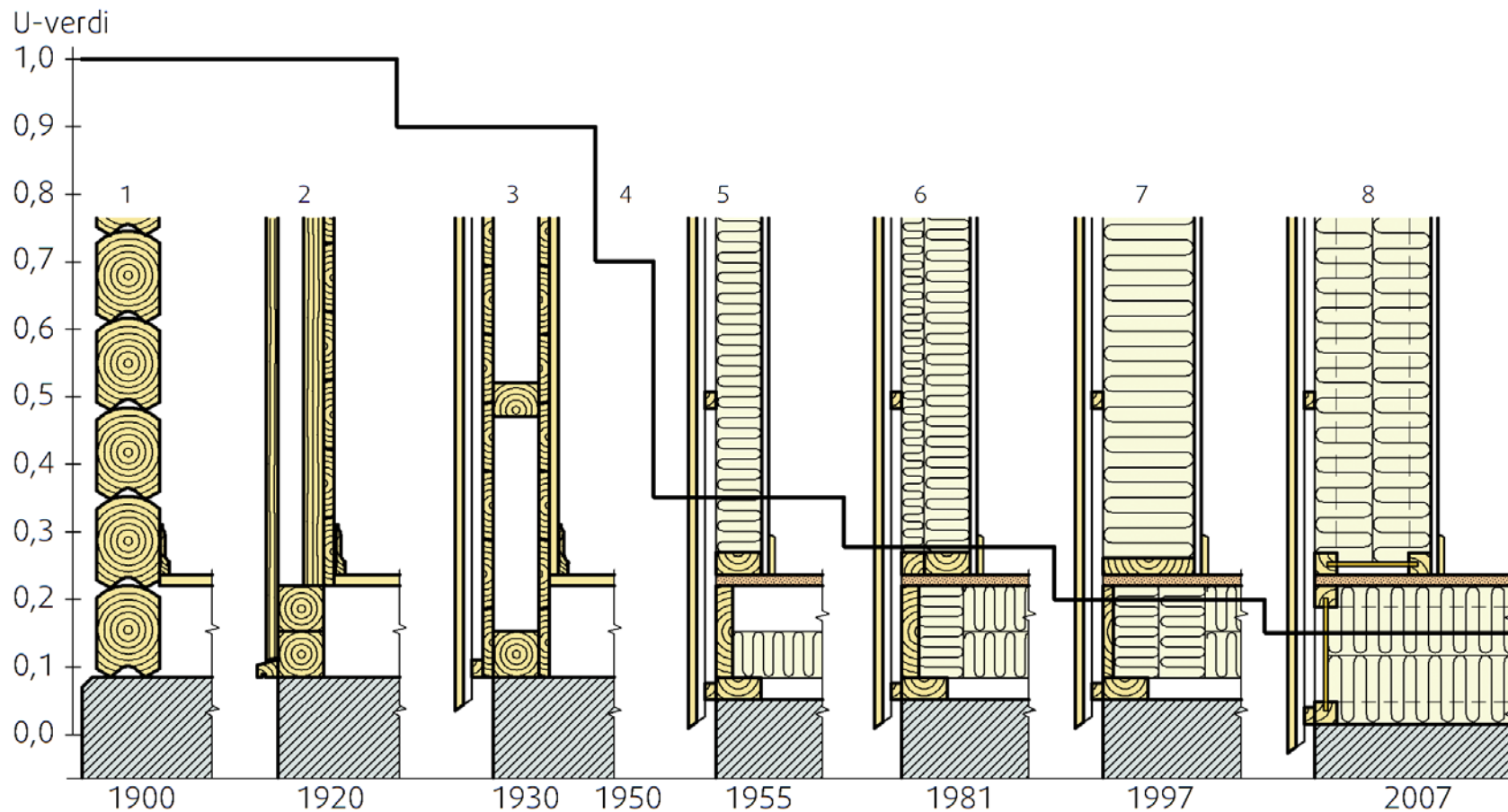

Etterisolering tak

Børselv Delvis isolert tak

Etterisolering vegg

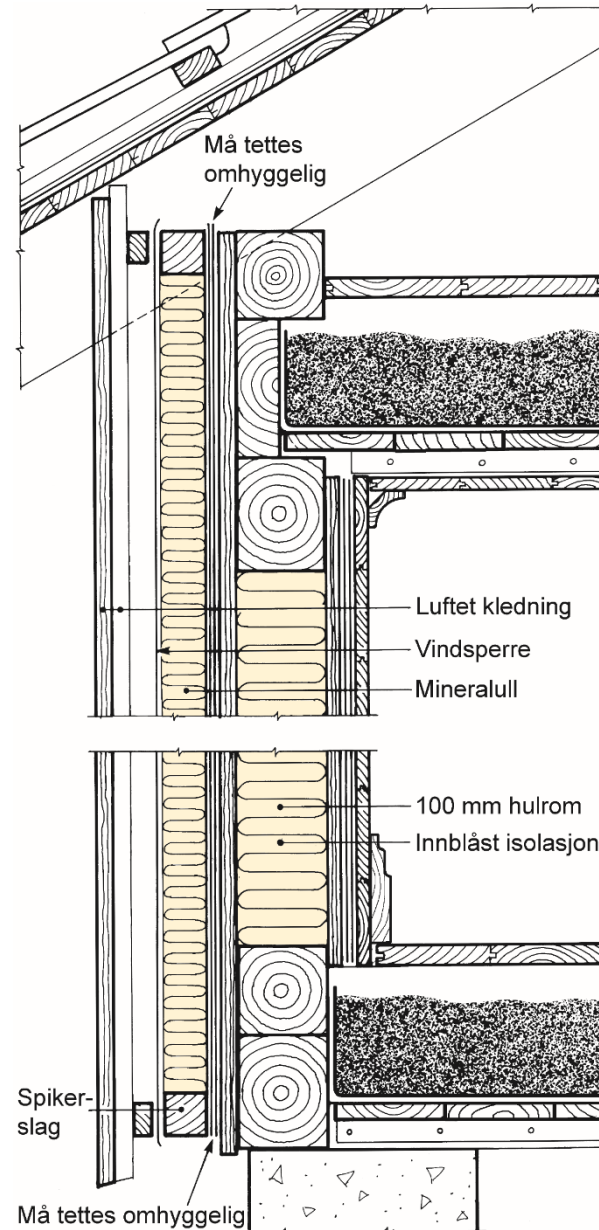
1 Laft, 15 cm
2 Reisverk

3 Grovt bindingsverk
4 Bindingsverk m/reflekspapp
5 Bindingsverk m/100 mm mineralull

6 Bindingsverk m/150 mm mineralull
7 Bindingsverk m/200 mm mineralull
8 Bindingsverk m/250 mm mineralull

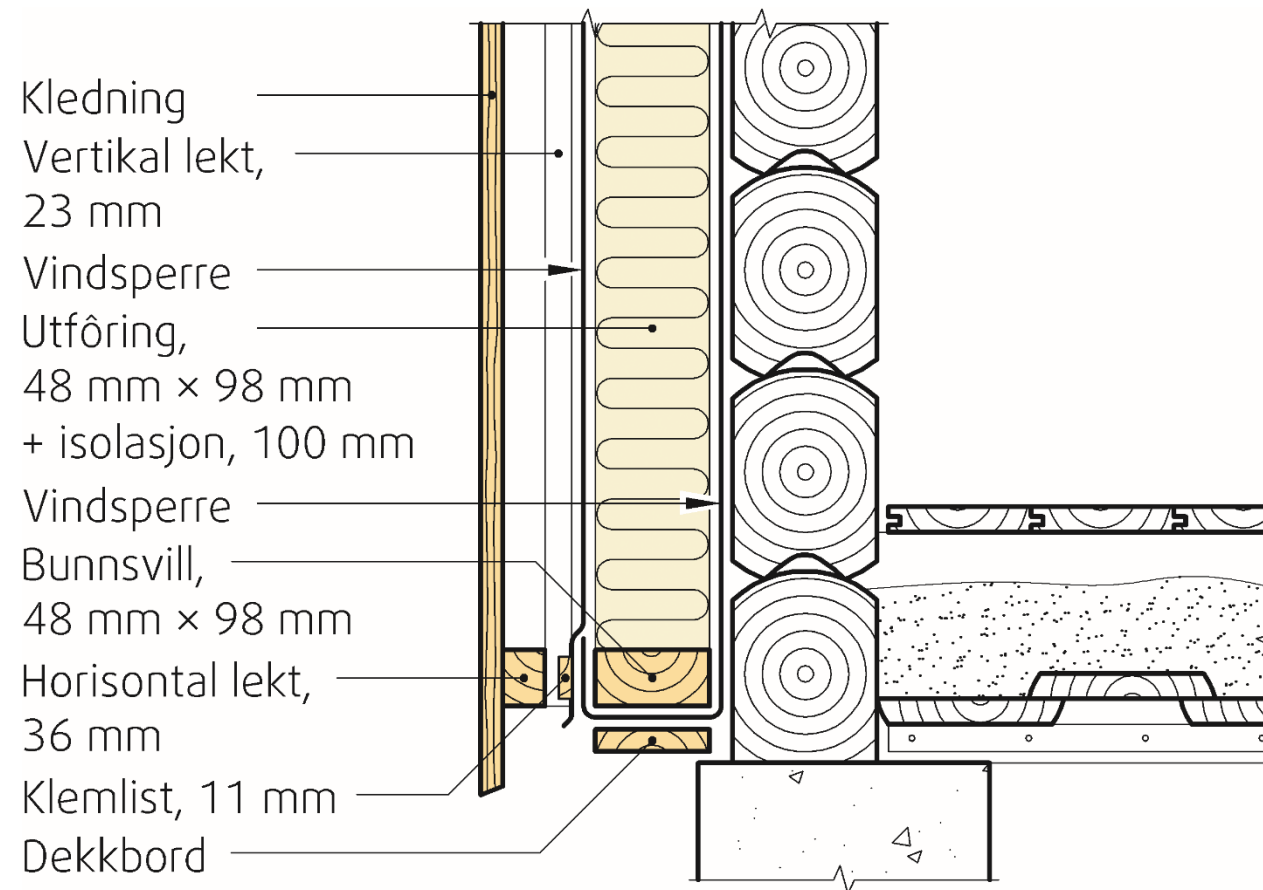
Etterisolering vegg

Gamvik
Bindingsverksvegg

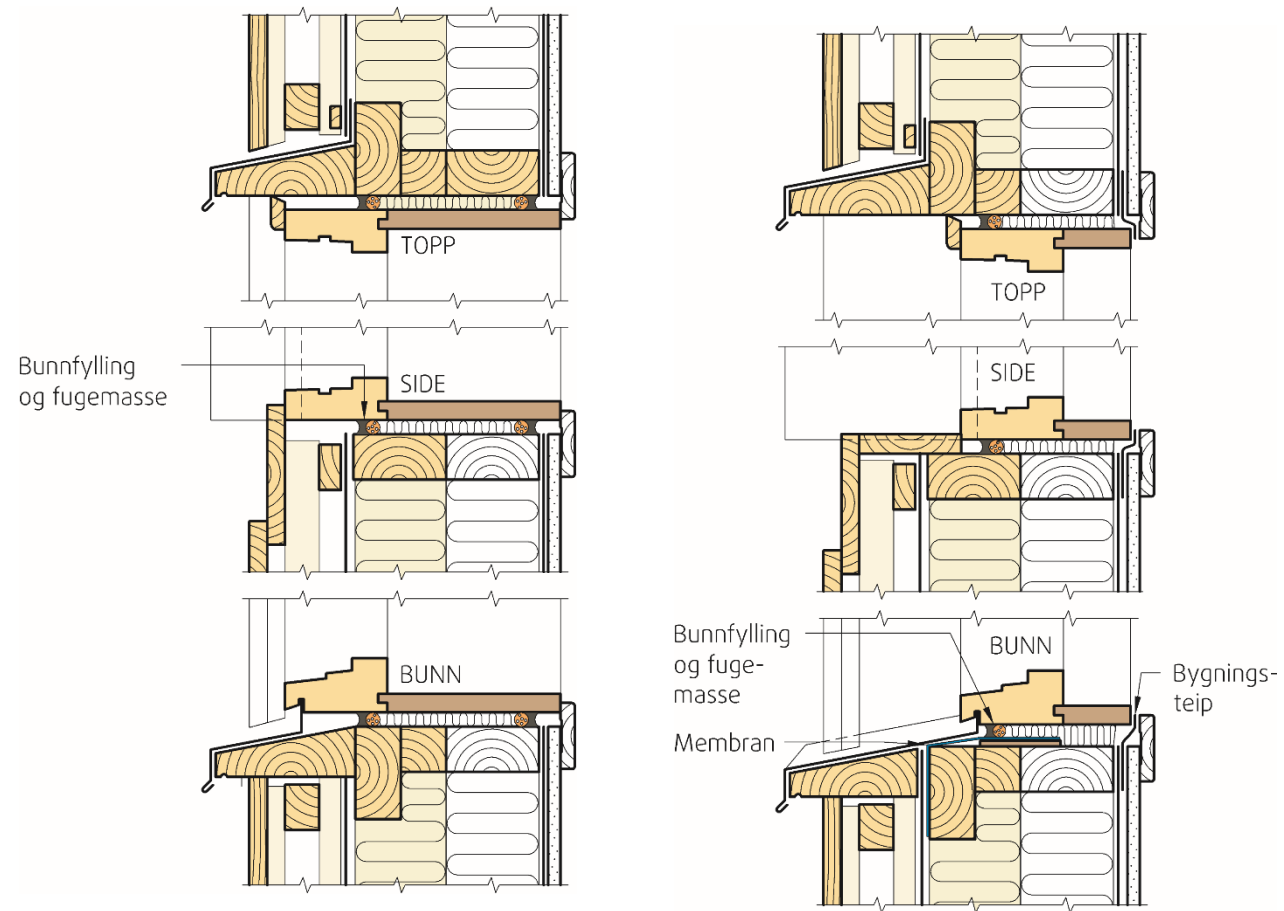

Etterisolering vegg

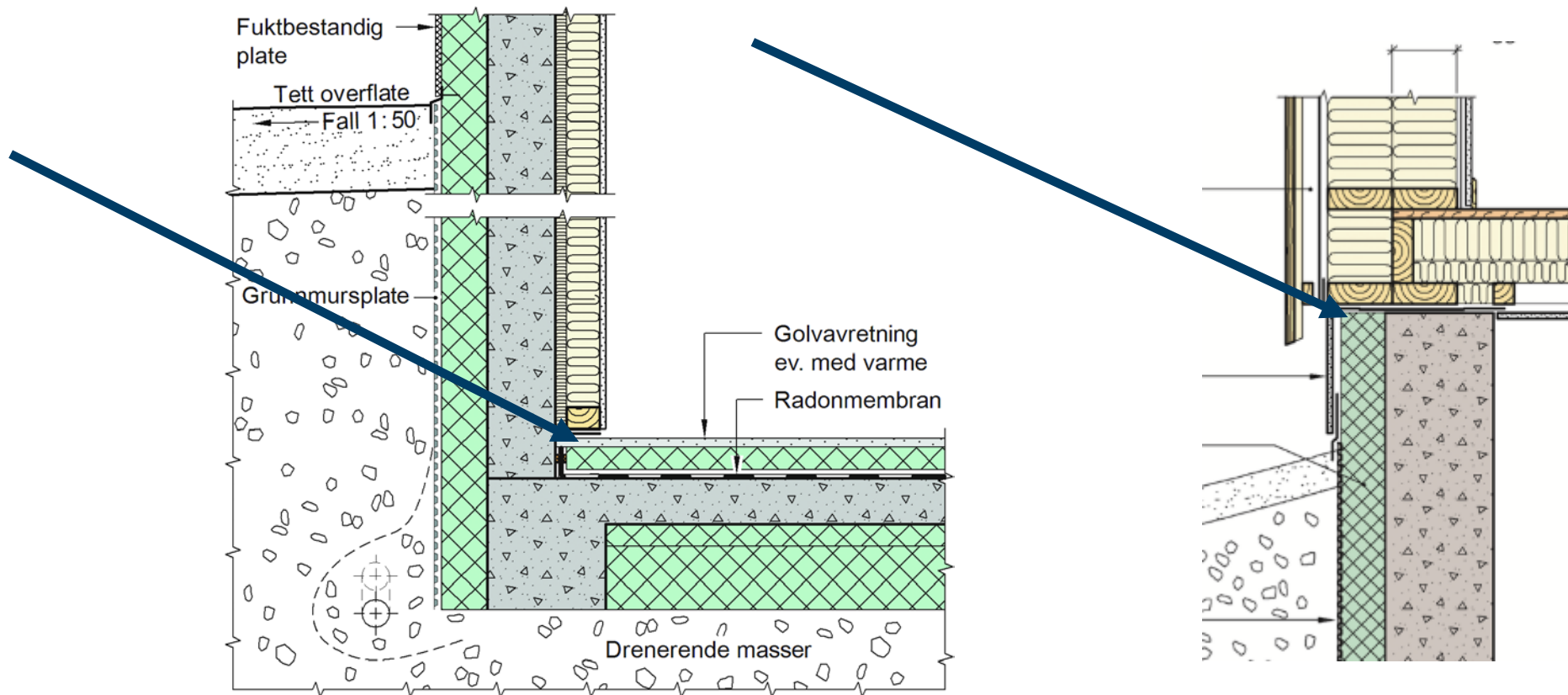
Børselv
Laftet vegg

Utskifting av vinduer

Etterisolering kjeller

Tilpasset anbefaling

Skal skifte utvendig kledning

Lekt ut og legg tilleggsisolasjon og vindsperre, tette innvendige vegger og himling så mye som mulig, installer balansert ventilasjon.

Skal skifte innvendig panel

Legg dampsperre, men husk å fjerne gammel plast fordi alle bygningsdeler må ha en dampåpen side slik at eventuell fukt slipper ut.

Ønsker ikke balansert ventilasjon

Sikre nok ventilasjon med ventiler og avtrekksvifte i kjøkken og bad, gjør en vurdering av innvendig tetthet – både luft-tett og damptett, eventuelt legge dampsperre i himling.

Ventilasjon

SEOPP-huset
på Årvoll

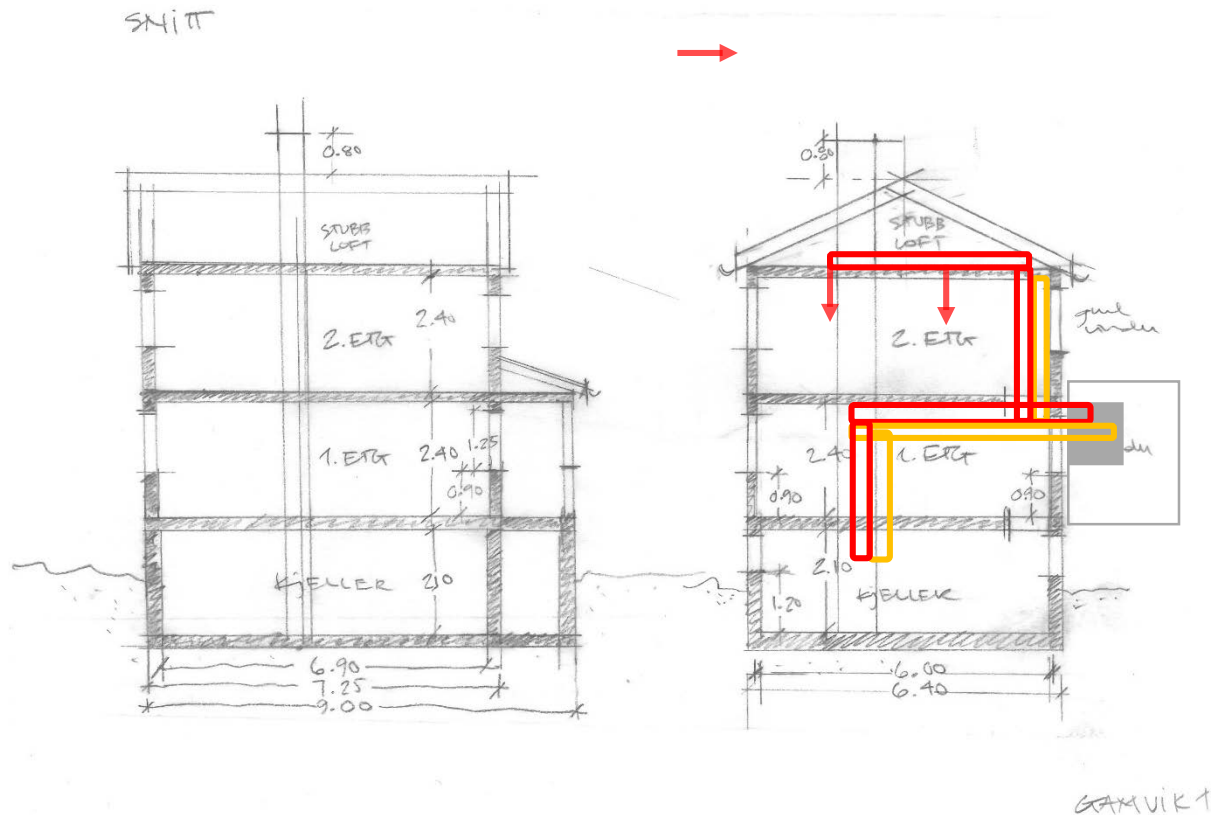

Kanaler i gangen før innkapsling

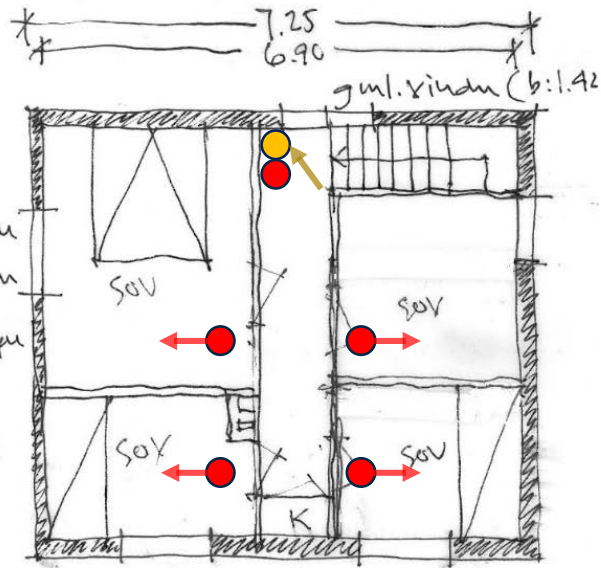
Ferdig himling i gangen

Mulighetsstudie Gamvik

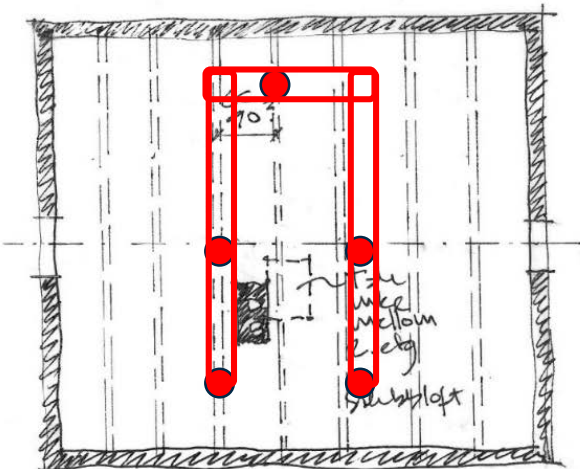

Z. ETT

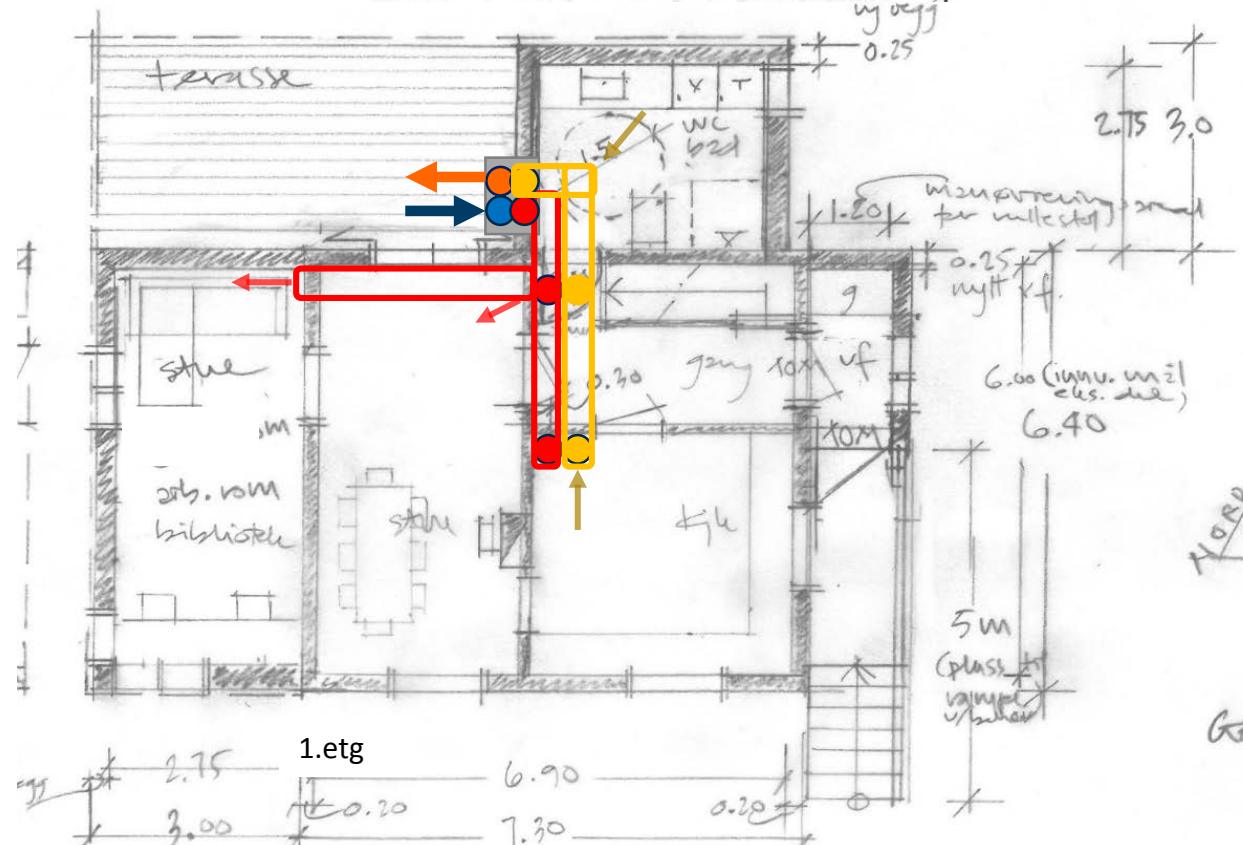
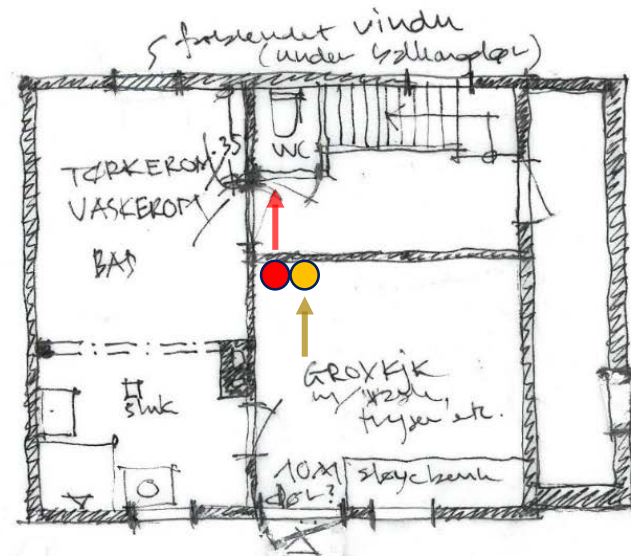
nytt vindu
b: 1.35 lysåpning
h: 1.25
h: gulv lysåpning
0.90

UBB LOFT

Kjeller

Gamvik

U-verdier for bygningsdeler (W/m ² K)						
	Eksisterende		Enkel oppgradering		TEK17 tiltaksliste/ Enova nivå 3	
Yttervegger, sør & øst	0,40	Lett bindingsverk med 100 mm mineralull	0,40	-	0,22	+100 mm iso. utv. kl 33, gjerne kontinuerlig type
Yttervegger, nord & vest	1,00	Uisolert bindingsverk	0,40	100 mm etterisolering i gamle vegger	0,22	100+100 mm iso. utv. kl 33, gjerne kontinuerlig type
Yttervegger, tilbygg	0,40	Lett bindingsverk med 100 mm mineralull	0,22	200 mm i nye yttervegger	0,18	250 mm i nye yttervegger
Yttervegger, kjeller 1/3 o.terreng	3,40	Betongvegg uisolert	0,33	+100 mm iso. utv. kl 33	0,33	+100 mm iso. utv. kl 33
Yttervegger, kjeller 2/3 u.terreng	1,27	Betongvegg uisolert	0,23	+100 mm iso. utv. kl 33	0,23	+100 mm iso. utv. kl 33
Kaldt loft	0,38	100 mm isolasjon i snitt	0,38	Ingen endring eller 100 mm isolasjon 0,21	0,28	+50 mm isolasjon eller 100 mm isolasjon 0,21
Yttertak, tilbygg	0,38	100 mm isolert sperretak	0,13	300 mm i nytt sperretak	0,13	300 mm i nytt sperretak
Gulv i kjeller	0,68	Uisolert kjellergulv	0,68	-	0,31	+ 60 mm iso. kl37 i gulvet
Alternativ: uoppv. kjeller	0,58	Antar ca. 70 mm isolasjon i bjelkelag – bør sjekkes			0,41	Kjeller regnes uoppvarmet, flytte klimaskjerm til etg.skille
Gulv på ringmur, tilbygg			0,13	200 mm EPS/steinull kl 37, betongplate	0,10	300 mm EPS/steinull kl 37, betongplate, ringmursel.
Vinduer, dører og glassfelt	2,33	2 lags vinduer fra byggeår	< 1,10	Alle vinduer skiftes, unntatt balkongdør og ytterdører?	< 0,80	3 lags vinduer med isolert karm og nye dører

Gamvik

Sjekk lekkasjetall og luftskifte, hva er luftskifte for alle beregningene?

Energiberegninger (SIMIEN)	DAGENS SITUASJON		ENKEL OPPGRADERING		ENOVA NIVÅ 3	
Oppvarmet bruksareal	129 m ² (inkl. kjeller oppv. til 15 grader)		156 m ² (inkl. tilbygg & kjeller oppv. til 15 °C)		115 m ² (inkl. tilbygg, kjeller er uoppvarmet)	
Beregnet med klimafil: Vardø Årsmiddeltemperatur 1,4 °C	Spesifikk kWh/m ² år	Total kWh/år	Spesifikk kWh/m ² år	Total kWh/år	Spesifikk kWh/m ² år	Total kWh/år
Netto oppv.behov, i 1.etg og 2 etg inkl. tilbygg	321	28 000	169	19 470	80	9 100
Netto oppv.behov, kjeller oppv. til 15 grader*	627	26 000	103	4 300	Beregnet som uoppv,	
SUM Netto oppvarmingsbehov, snitt totalt*	419	54 000	152	23 800	80	9 100
Totalt beregnet energibehov*	470	60 500	205	32 000	142	16 250
Totalt beregnet energibehov* inkl loftsisolering			198	30 800		
Totalt beregnet energibehov* og inkl bal.vent. lekkasjetall fra 3,0 til 2,5 (n50)			168	26 300		

Beregnet med klimafil: Oslo standardklima Årsmiddeltemperatur 6,3 °C	Spesifikk kWh/m ² år	Total kWh/år	Spesifikk kWh/m ² år	Total kWh/år	Spesifikk kWh/m ² år	Total kWh/år
Totalt beregnet energibehov i Oslo klima*	340	43 700	133	20 800	121	13 900
Forskriftskrav netto energibehov , TEK2017**)	112,4	14 500	110,3	17 200	113,9	13 100
Enova støttenivå 3 med SIMIEN**) ***)	132,4	17 100	130,3	20 300	133,9	15 400

*) ved evaluering til byggeteknisk forskrift (TEK) og Enovas støttenivåer må kjeller enten regnes som fullt oppvarmet og ventilert, eller som uoppvarmet, selv om delvis oppvarmet og delvis ventilert med begrensede varmetilskudd fra lys og utstyr er mer realistisk og derfor valgt i den enkle oppgraderingen.

**) kravsnivå varierer med oppv. areal (1600 delt på oppvarmet gulvareal)

**) Beregning i EMS har andre kravsnivå for Enovastøtte enn SIMIEN

www.sintefbok.no

Fiin gammel aargang må googles

Teknologi for et bedre samfunn